

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลเชียงเพ็ง

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน สถานีพัฒนาที่ดินอุดรธานี
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลเชียงเพ็ง

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน สถานีพัฒนาที่ดินอุดรธานี

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เมษายน 2564

คำนำ

“แนวทางการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล” ฉบับนี้ได้ยึดหลักการของ UNEP and FAO ที่กำหนดไว้ในเอกสาร ชื่อ “Negotiating a Sustainable Future for Land” ซึ่งมีขั้นตอนในการกำหนดทางเลือกในการใช้ที่ดิน ดังนี้

หลักกรดังกล่าวได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศไทย ร่วมกับวิธีการต่าง ๆ ที่จำเป็นอีกหลายด้าน เช่น Participatory Rural Appraisal (PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน ฯลฯ ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในแนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินตำบล ฉบับนี้

คณะผู้จัดทำ

เมษายน

2564

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
สารบัญกรอบ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.5 นิยามศัพท์	1-2
1.6 คำสำคัญ	1-4
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 ประวัติและเอกลักษณ์	2-1
2.4 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.5 สภาพภูมิอากาศ	2-6
2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-9
2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-13
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-5
3.3 ทรัพยากรดิน	3-8
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.1 หลักการ	4-1
4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-9

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 ทรัพยากรดิน	5-1
5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน	5-1
5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	6-1
6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดิน	6-2
6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-4
6.4 เขตการใช้ที่ดิน	6-5
6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	6-15
6.6 การจัดการความเสี่ยง	6-16
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 ตัวชี้วัด	7-1
7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2563	7-1
7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-3
7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-4
7.6 ระยะเวลาดำเนินการ	7-7

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 (1) ได้กำหนดให้มีการ “วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 มีแผนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดินตำบลจำนวน 7,225 ตำบล ให้แล้วเสร็จภายในปี 2565 ตลอดจนนำแผนการใช้ที่ดินตำบลไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการประกาศแผนปฏิรูปประเทศดังกล่าวข้างต้น จึงได้จัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้การใช้ที่ดินในตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี มีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลา 1 กันยายน 2563 - 30 กันยายน 2564

1.3.2 สถานที่ ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

(3) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.4.3 ประเมินคุณภาพที่ดิน

1.4.4 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำ PRA ร่วมกับสภาพการใช้ที่ดิน การถือครองที่ดินเปลี่ยนแปลงจากแผนที่สำมะโนที่ดิน หรือ แผนที่ภาษีที่ดินในปัจจุบัน ผลจากการประเมินคุณภาพที่ดิน และ กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน (ตามอำนาจหน้าที่ของกรมฯ)

1.4.5 สสำรวจข้อมูลทั้ง กายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลที่ดำเนินการเพิ่มเติมตามประเด็นปัญหา และความต้องการจาก PRA ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคล

1.4.6 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบล

1.4.7 รับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดิน

1.4.8 ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

1.4.9 นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

(1) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณของเทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบประมาณจัดพื้นที่ขุดลอกดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

(2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่าง ๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

(3) กิจกรรมของส่วนราชการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล เป็นต้น

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 ที่ดิน (Land)

“**ที่ดิน**” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บางลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา 4 ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“**ที่ดิน**” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์ พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน” (FAO, 1974)

“**ที่ดิน**” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆ ที่อยู่บนพื้นผิวของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียว แต่จะ

หมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิทยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำขึ้นบันไดและการระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, 1993)

1.5.2 ดิน (Soil)

“ดิน” หมายรวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย (มาตรา 4 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551)

“ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง เทหวัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลกเป็นวัตถุที่คำนวณการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วย แร่ธาตุ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามขบวนการกำเนิดดินที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น (FAO 1974: 39-40)

“ดิน” อินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก เป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิดและระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกัน เนื่องจากลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมีชีวภาพ และสัณฐานวิทยา (คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา, 2551: 128)

1.5.3 การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, 1993)

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, 1975)

1.5.4 การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางแผนนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางแผนนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

“การวางแผนการใช้ที่ดิน” หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางของการลงทุน แนวทางของการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (NRC, 1975 และ ADB , 2012)

1.5.5 “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า

1.5.6 “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.5.7 “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.5.8 “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวังป้องกัน รักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการรักษาน้ำในดิน หรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาคุณธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการเกษตรกรรม

1.6 คำสำคัญ

“ดินดี น้ำสมบูรณ์ ผลผลิตดี”

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอกุดจับ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดอุดรธานี ห่างจากตัวจังหวัดอุดรธานี ประมาณ 24 กิโลเมตร เดิมอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมืองอุดรธานี ยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2515 และยกฐานะเป็นอำเภอ เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2519 ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองเพีย อำเภอกุดจับ มีพื้นที่ทั้งหมด 778 ตารางกิโลเมตร หรือ 486,250 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีพื้นที่ป่าบางส่วน ด้านทิศใต้ของอำเภอซึ่งเป็นเทือกเขาภูพาน และเป็นแนวเขตการปกครองระหว่างจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองบัวลำภู

การคมนาคม มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2263 เป็นเส้นทางหลักในการคมนาคม ระหว่างจังหวัดและอำเภอ การคมนาคมระหว่างอำเภอและตำบล/หมู่บ้าน มีถนนลาดยางลูกรังติดต่อกันสะดวก

ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอกุดจับเป็นประชาชนที่อพยพมาอยู่ตามสายพันธุ์เครือญาติ ที่อพยพมาจากจังหวัดทางภาคอีสานตอนกลาง เช่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ฯลฯ

ตำบลเชียงเพ็ง มีหมู่บ้านทั้งหมด 14 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของอำเภอกุดจับ หมู่บ้านที่ไกลอำเภอที่สุดคือ บ้านจุ่ม ระยะทาง 13 กิโลเมตร ไกลที่สุดคือ บ้านตาลโกน ระยะทาง 28 กิโลเมตร ตำบลเชียงเพ็งแบ่งการปกครองเป็น 2 องค์กร คือ เทศบาลตำบลยางชุม จำนวน 8 หมู่บ้าน ส่วนของเทศบาลตำบลเชียงเพ็ง 6 หมู่บ้าน

พื้นที่การเกษตร ตำบลเชียงเพ็ง แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่อยู่ในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาห้วยหลวง จำนวน 13,978 ไร่ ร้อยละ 41.84 และส่วนที่อยู่นอกเขตชลประทาน จำนวน 19,428 ไร่ ร้อยละ 58.16

ประชากรส่วนใหญ่เป็นประชาชนจากจังหวัดภาคอีสานตอนกลาง อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในตำบลเชียงเพ็ง จึงมีความหลากหลายด้านความคิด ความเชื่อ ฯลฯ ทำให้การส่งเสริมการเกษตรต้องใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายเข้าช่วย ดำเนินการจึงจะเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบดั้งเดิมทั้งๆ ที่พื้นที่การเกษตรของตำบลเชียงเพ็งอยู่ในเขตชลประทานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาห้วยหลวง สามารถพัฒนาการเกษตรเพื่อการส่งออกนารายได้มาพัฒนาตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตำบลเชียงเพ็ง มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

- ทิศเหนือ อาณาเขตติดต่อกับตำบลเขื่อนน้ำ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี
- ทิศใต้ อาณาเขตติดต่อกับตำบลเชียงยืน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- ทิศตะวันออก อาณาเขตติดต่อกับตำบลเชียงยืน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- ทิศตะวันตก อาณาเขตติดต่อกับตำบลปะโค อำเภอกุฉุขันธ์ จังหวัดอุดรธานี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุฉุขันธ์ จังหวัดอุดรธานี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 14 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านสร้างแป้น	หมู่ที่ 2 บ้านสร้างแป้น
หมู่ที่ 3 บ้านเชียงเพ็ง	หมู่ที่ 4 บ้านหนองบึงมอ
หมู่ที่ 5 บ้านถิ่น	หมู่ที่ 6 บ้านจุ่ม
หมู่ที่ 7 บ้านโนนทอง	หมู่ที่ 8 บ้านหนองแปน
หมู่ที่ 9 บ้านหินโงม	หมู่ที่ 10 บ้านโนนยาง
หมู่ที่ 11 บ้านตาลโกน	หมู่ที่ 12 บ้านนาแค
หมู่ที่ 13 บ้านยางชุม	หมู่ที่ 14 บ้านทุ่งขวาง

(ที่ว่าการอำเภอกุฉุขันธ์ จังหวัดอุดรธานี, 2563)

2.3 ประวัติและเอกลักษณ์

ลักษณะชุมชนของเกษตรกรตำบลเชียงเพ็ง จะเป็นชุมชนแบบกลุ่มหมู่บ้านโดยเฉพาะรูปแบบการตั้งถิ่นฐานจะเป็นแบบกลุ่มก้อนในหมู่บ้านและใกล้กับพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง โดยบางหมู่บ้านจะอยู่กันอย่างหนาแน่น คือ บ้านสร้างแป้น หมู่ที่ 1, 2 บ้านเชียงเพ็ง หมู่ที่ 3 บ้านยางชุม หมู่ที่ 13 บ้านหนองแปน หมู่ที่ 8 และบ้านหินโงม หมู่ที่ 9

นอกจากนี้ยังมีการอพยพครัวเรือนไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้กับบริเวณที่ทำกินของตนเอง จนกลายเป็นหมู่บ้านใหม่เกิดขึ้น ในแต่ละหมู่บ้านจะมีความผูกพันกันอย่างแน่นอนแพ้นเหมือนญาติ พี่น้อง มีขนบธรรมเนียมประเพณีเหมือนกันมีความเป็นอยู่ตลอดจนการประกอบอาชีพคล้ายคลึงกัน มีความเคารพนับถือผู้อาวุโส คนเฒ่าคนแก่ และถือว่าเป็นหัวหน้าครอบครัว

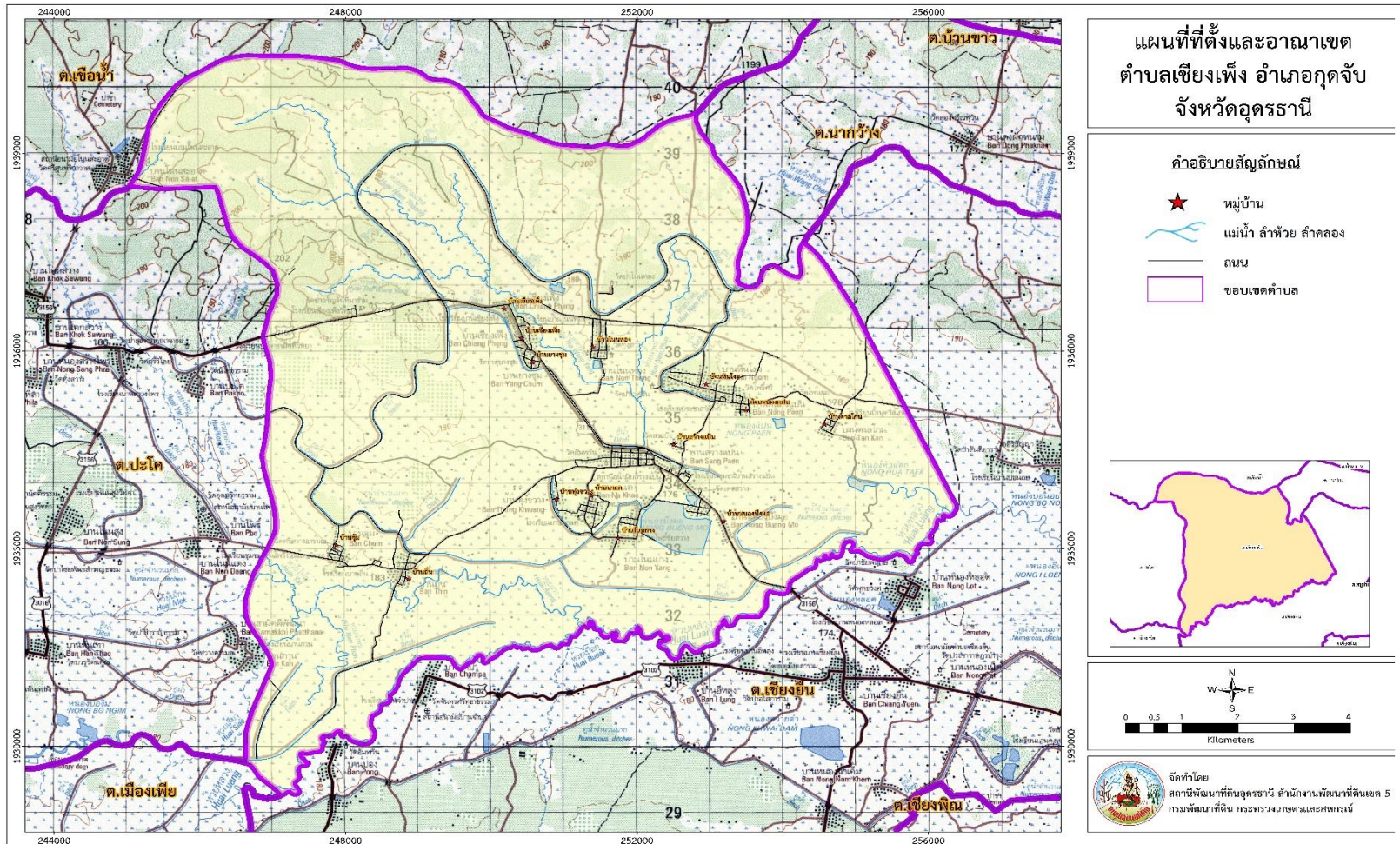

2.4 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สำหรับทำนา และเป็นที่ตั้งของชุมชน ความลาดชันของพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 0-5 เปอร์เซ็นต์ มีห้วยหลวงและลำน้ำสาขา เช่น ห้วยใหญ่ ห้วยแรง ห้วยหนามแก่ง ห้วยน้ำพัน เป็นระบบทางน้ำหลัก โดยทิศทางการลาดเทของพื้นที่จากทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือค่อนไปทางทิศใต้ของตำบล โดยมีความสูงของพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 180-200 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง และมีจุดสูงสุดอยู่บริเวณทิศตะวันออกเฉียงของตำบล ซึ่งมีความสูง 202 เมตร (รูปที่ 2-2 และรูปที่ 2-3)

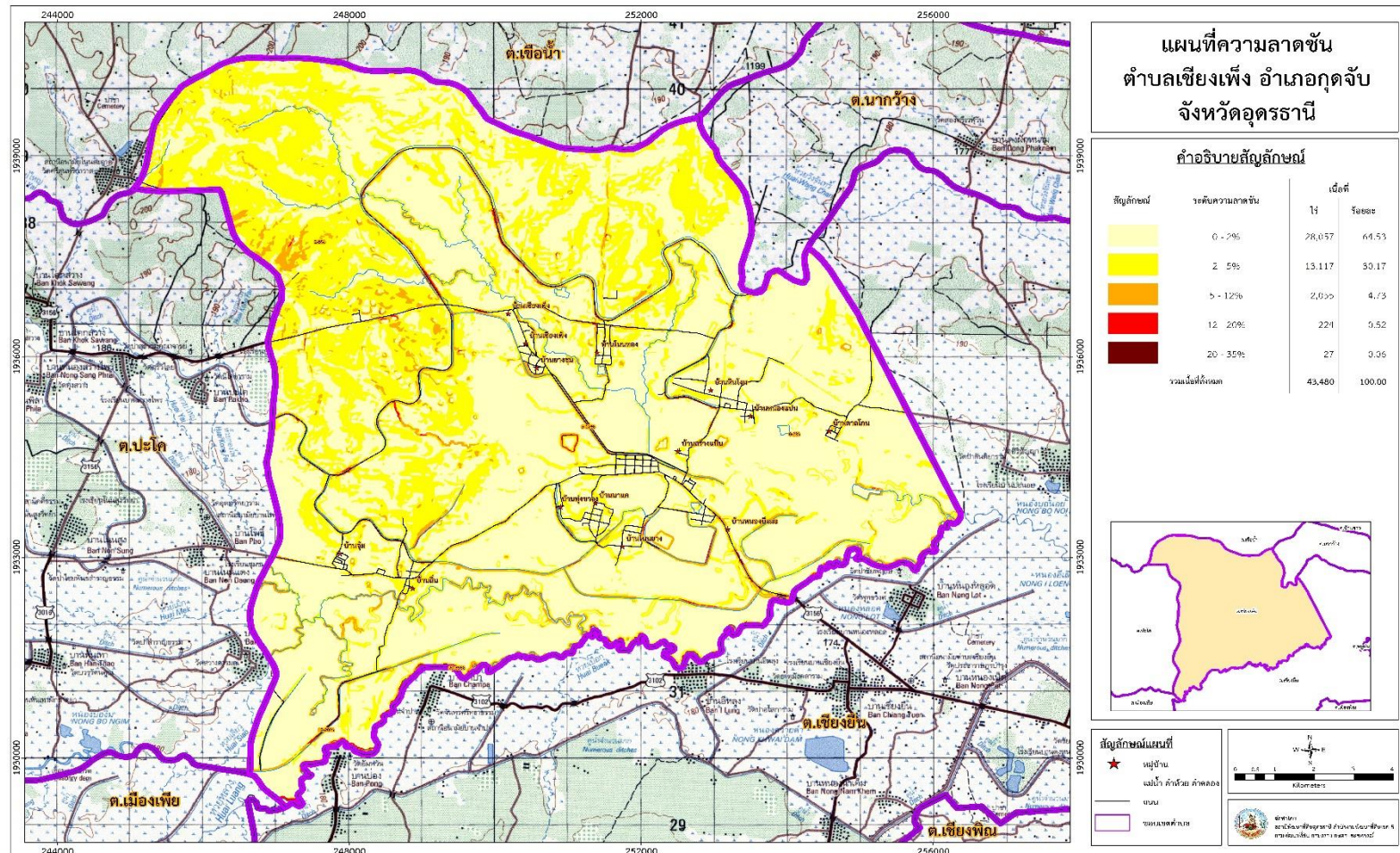
แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 2-2 ความลาดชัน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

2.5 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศจังหวัดอุดรธานี มีรายละเอียดดังนี้

2.5.1 สภาพอากาศทั่วไป

ลักษณะภูมิอากาศของตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี จัดอยู่ในภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน (Tropical monsoon climate) ซึ่งแบ่งได้ 3 ฤดู คือ ฤดูหนาวจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นลมที่พัดมาจากประเทศจีน จะพัดเอาความหนาวเย็นและความแห้งแล้งมา ฤดูร้อนจะเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายนจะมีอากาศร้อนและอบอ้าว ส่วนฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม โดยฝนที่ตกจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้แต่ไม่มากนัก ปริมาณฝนที่ตกในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เกิดจากพายุดีเปรสชัน มีลักษณะเป็นลมพายุหมุนมีทิศทางไม่แน่นอน ส่วนใหญ่จะเคลื่อนตัวมาจากทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือไปจนถึงทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถ้าปีใดมีพายุดีเปรสชันมาถึงน้อย ก็จะมีพายุดีเปรสชันมาไม่ถึงเลย แต่ถ้าพายุดีเปรสชันเข้ามาติดต่อกัน ทำให้ฝนตกต่อเนื่องหลายวันก็มักจะเกิดน้ำท่วม พายุดีเปรสชันจะมีอิทธิพลเด่นชัดในเดือนสิงหาคมและกันยายน

จากสถิติภูมิอากาศของสถานีตรวจอากาศจังหวัดอุดรธานี ลักษณะภูมิอากาศในพื้นที่ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี สรุปได้ดังนี้

2.5.2 ฤดูกาล

ฤดูกาลของอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู ดังนี้

- ฤดูร้อน เริ่มกลางเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนและแห้งแล้ง แต่บางครั้งอาจมีอากาศเย็นบางครั้งเกิดพายุฝนฟ้าคะนองและลมกระโชกแรงหรืออาจมีลูกเห็บตกก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนทุกปี เรียกว่า “พายุฤดูร้อน” อากาศร้อนจะมีอุณหภูมิระหว่าง 35 – 39.9 องศาเซลเซียส อากาศร้อนจัด มีอุณหภูมิประมาณ 40 องศาเซลเซียสขึ้นไป

- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมฝนตกมากในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม แต่อาจเกิด “ช่วงฝนทิ้งช่วง” ซึ่งอาจนานประมาณ 1-2 สัปดาห์หรือบางปีอาจเกิดขึ้นรุนแรงและมีฝนน้อยนานนับเดือนในเดือนกรกฎาคม แต่ในเขต อบต. ไม่เคยเกิดอุทกภัยรุนแรง

- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ในช่วงกลางเดือนตุลาคม ราว 1-2 สัปดาห์ เป็นช่วงเปลี่ยนฤดูจากฤดูฝนเป็นฤดูหนาว อากาศแปรปรวนไม่แน่นอน อุณหภูมิต่ำสุดประมาณ 12 องศา

2.5.3 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 22.00 องศาเซลเซียส เดือนธันวาคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 23.04 องศาเซลเซียส และเดือนเมษายนจะมีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 29.63 องศาเซลเซียส

2.5.4 ฝน

บริเวณจังหวัดอุดรธานีมีปริมาณฝนเฉลี่ย 1,177.7 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 116 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนสิงหาคม มีปริมาณฝนเฉลี่ย 209.9 มิลลิเมตร และฝนตกประมาณ 19 วัน จากเส้นชั้นน้ำฝน พบว่า ตำบลเชียงเพ็ง มีฝนอยู่ในช่วง 1,150-1,300 มิลลิเมตร

(กรมอุตุนิยมวิทยา, 2560, 2562)

2.5.5 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

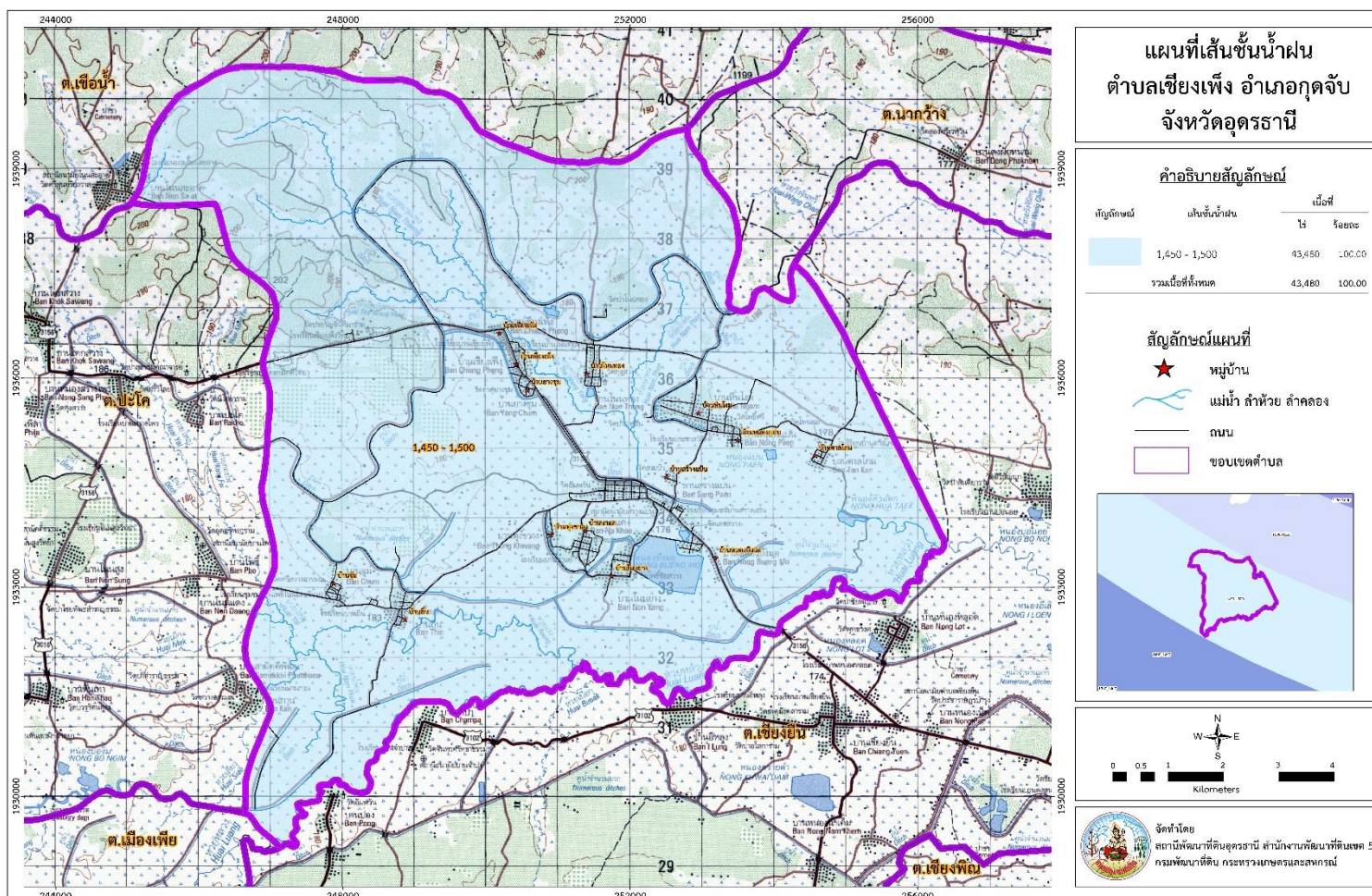
จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (ปี 2532-2561) ณ สถานีตรวจอากาศอุดรธานี การวิเคราะห์ช่วงฤดูเพาะปลูกพืช ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย สามารถหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช ของ ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ได้ดังนี้

1) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก จะอยู่ในช่วงตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน และมีความชื้นหลงเหลืออยู่ในดินพอเพียงสำหรับปลูกพืชไร่พืชผักอายุสั้นหลังจากหมดฤดูฝนประมาณหนึ่งเดือน และอาจใช้แหล่งน้ำในไร่นาช่วยเสริมการเพาะปลูกได้บ้างแต่ทั้งนี้ควรวางแผนจัดระบบการปลูกพืชให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่

2) ช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก ซึ่งมีปริมาณน้ำฝนและการกระจายน้อยหรือไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช จะอยู่ในช่วงกลางเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนมีนาคมของทุกปี ในช่วงเวลาดังกล่าวถึงได้รับน้ำชลประทานช่วยก็สามารถปลูกพืชฤดูแล้งได้

แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 2-4 แผนที่เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

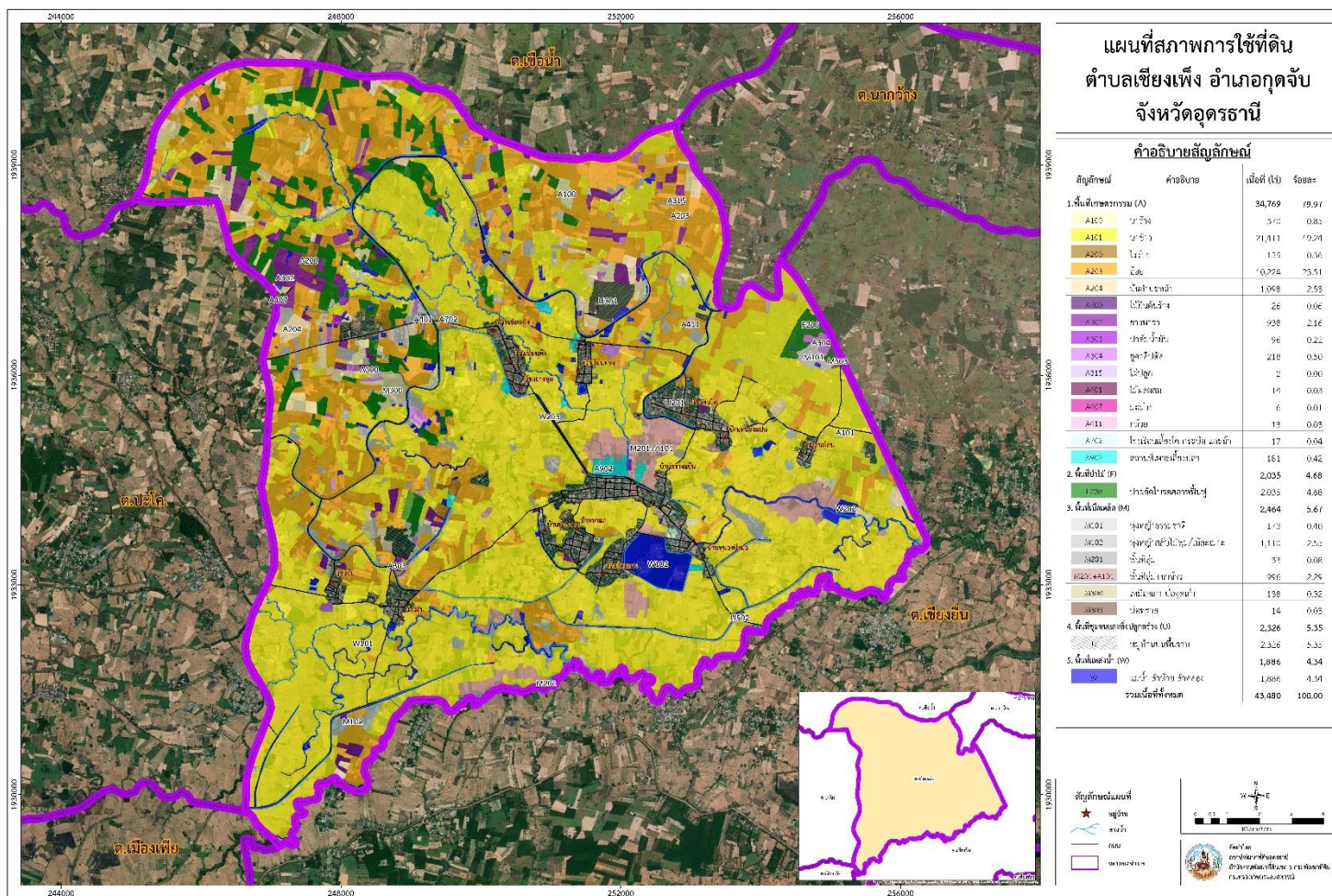
2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2561) ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

- 1) พื้นที่อยู่อาศัย มีเนื้อที่ประมาณ 1,465 ไร่ หรือร้อยละ 3.37
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ประมาณ 32,901 ไร่ หรือร้อยละ 75.62
- 3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ประมาณ 2,035 ไร่ หรือร้อยละ 4.68
- 4) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ประมาณ 988 ไร่ หรือร้อยละ 2.27
- 5) พื้นที่ดินอื่น ๆ มีเนื้อที่ประมาณ 4,179 ไร่ หรือร้อยละ 9.60

แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 2-6 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.7.1 สภาพสังคมโดยทั่วไป

1) ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2561 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลเชียงเพ็ง มีประชากรรวม 9,499 คน แยกเป็นชาย 4,574 คน เป็นหญิง 4,925 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,694 ตั้งรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4 และรูปที่ 2-7

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี ปี 2561

หมู่ที่	จำนวนประชากร			จำนวน ครัวเรือนทั้งหมด	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร	เฉลี่ยคน / ครัวเรือน	หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	รวม				
1	270	298	568	173	128	3	
2	575	567	1,142	319	233	4	
3	572	478	1,050	346	241	3	
4	454	475	929	273	189	3	
5	313	371	684	191	126	4	
6	240	265	505	130	91	4	
7	355	369	724	180	128	4	
8	394	451	845	257	178	3	
9	393	437	830	213	149	4	
10	315	353	668	165	122	4	
11	167	215	382	120	72	3	
12	178	218	396	115	85	3	
13	222	265	487	134	103	5	
14	124	163	287	78	61	4	
รวม	4,574	4,925	9,499	2,694	1,906		

หมายเหตุ : ที่มาสำนักทะเบียนอำเภอกุฉินชัย

2) สภาพทั่วไป

จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านหรือชุมชน ปี 2561 สภาพทั่วไปของตำบลเชียงเพ็ง ได้แก่ แหล่งน้ำ โครงสร้างพื้นฐาน การประกอบอาชีพ สถานที่สำคัญ การคมนาคมขนส่ง ตำบลเชียงเพ็ง มีถนนสายหลัก คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2263 และได้ดำเนินการปรับปรุง พัฒนาเส้นทางคมนาคมให้ประชาชนสามารถสัญจรได้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยมากขึ้น การไฟฟ้าจัดให้มีไฟฟ้าสาธารณะภายในหมู่บ้านเพื่อทำให้เกิดแสงสว่างเพื่อสะดวกในการเดินทางและลดอุบัติเหตุ ลดปัญหาอาชญากรรม รวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตำบลบ้านเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน และมีการขยายเขตไฟฟ้าเป็นบางจุด

3) แหล่งน้ำใช้ในครัวเรือนและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

3.1) แหล่งน้ำธรรมชาติ ตำบลเชียงเพ็ง มีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่าน และให้ความชุ่มชื้น แก่พื้นที่ของตำบลดังนี้

3.1.1 ลำห้วยหลวง เป็นลำห้วยที่ไหลยาวผ่านหลายหมู่บ้านของอำเภอกุดจับ สำหรับตำบลเชียงเพ็ง ลำห้วยหลวงไหลผ่านบ้านถิ่น หมู่ที่ 5 และบ้านโนนยาง หมู่ที่ 10 บ้านนาแค หมู่ที่ 12 บ้านหนองบึงมอ หมู่ที่ 4

3.1.2 ลำห้วยหนามแท่ง ไหลมาจากเขตอำเภอบ้านผือ เข้าสู่เขตตำบลเชียงเพ็ง ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ไหลผ่านหมู่ที่ 3 บ้านเชียงเพ็ง, หมู่ที่ 13 บ้านยางชุม, หมู่ที่ 7 บ้านโนนทอง, หมู่ที่ 9 บ้านหินโงม, หมู่ที่ 8 บ้านหนองแปน และหมู่ที่ 1 บ้านสร้างแป้น แล้วไหลลงสู่ลำห้วยหลวง ทางด้านทิศใต้ของตำบล

3.1.3 ลำห้วยแจ้ง ไหลมาจากเขตอำเภอบ้านผือ ผ่านตำบลปะโค เข้าเขตตำบลเชียงเพ็ง โดยไหลผ่านบ้านจุ่ม หมู่ที่ 6 และบ้านถิ่น หมู่ที่ 5 ไหลลงสู่ห้วยหลวงทางด้านทิศใต้ของตำบลในฤดูแล้ง จะไม่ค่อยได้ใช้ประโยชน์เนื่องจากปริมาณน้ำไม่เพียงพอ

3.1.4 ลำห้วยเลิงแก เป็นลำห้วยแยกจากห้วยหนามแท่ง ไหลผ่าน หมู่ที่ 3, หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 2, หมู่ที่ 7, หมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 9 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ได้รับงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 1,000,000 บาท ขุดลอกลำห้วย ความยาว 1,000 เมตรและสร้างฝาย 1 แห่ง ทำให้น้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกพืชตลอดฤดูกาลเพาะปลูก

3.1.5 หนองบึงมอ เป็นหนองน้ำธรรมชาติ มีพื้นที่ประมาณ 400 ไร่ สามารถเก็บกักน้ำให้เกษตรกรในหมู่ที่ 1, หมู่ที่ 2, หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 10, หมู่ที่ 12 และหมู่ที่ 14 ได้ใช้ประโยชน์ในด้านสาธารณสุขโรค

3.2) แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น

ตำบลเชียงเพ็ง เป็นอีกตำบลหนึ่งที่ได้รับน้ำจากโครงการชลประทานห้วยหลวงจึงทำให้รายได้ของเกษตรกรในบริเวณที่ได้รับน้ำจากโครงการฯนี้ดีกว่าพื้นที่อื่น สำหรับหมู่บ้านที่ได้รับ น้ำจากโครงการชลประทานห้วยหลวงมี 13 หมู่บ้าน ยกเว้นบ้านตาลโกน หมู่ที่ 11 ที่ไม่อยู่ในเขตรับน้ำจากชลประทานห้วยหลวง

สำหรับระดับน้ำใต้ดินในเขตตำบลเชียงเพ็ง สามารถขุดเจาะนำน้ำขึ้นมาใช้ได้เป็นอย่างดี และใช้ในอุปโภคและบริโภค สำหรับความลึกสามารถขุดเจาะได้เฉลี่ยประมาณ 3 – 6 เมตร

4) สถาบันการศึกษา ตำบลเชียงเพ็ง มีสถานศึกษาของรัฐบาลอยู่ 7 แห่ง จึงทำให้การศึกษาของประชากร ส่วนใหญ่ประมาณ 98 % จบการศึกษาภาคบังคับ คือ ป. 4 และ ป.6 ประมาณ 50 % จบการศึกษาสูงขึ้น ปัจจุบันประชากรได้เห็นความสำคัญของการศึกษามากจึงนิยมส่งบุตรหลานได้มีการศึกษาชั้นสูงไปอีก

5) โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะ ข้อมูลสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายในตำบล

5.1 สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในตำบลเชียงเพ็ง ส่วนมากจะเป็นแหล่งที่ชุมชนใช้ประโยชน์ เช่น เป็นศูนย์รวมในการประชุม แหล่งรักษาพยาบาล แหล่งความรู้และเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจ

หมู่ที่	วัด (แห่ง)	โรงเรียน (แห่ง)	ศาลากลางบ้าน (แห่ง)	สถานีอนามัย (แห่ง)	หมายเหตุ
1	1	1	1	1	- ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอยู่ร่วมกับเทศบาลตำบลยางชุม ตั้งอยู่หมู่ที่ 13 - เทศบาลตำบลเชียงเพ็ง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 1
2	1	รวมหมู่ที่ 1	1	-	
3	2	2	1	-	
4	1	รวมหมู่ที่ 1	1	-	
5	2	1	1	-	
6	1	รวมหมู่ที่ 5	1	-	
7	2	รวมหมู่ที่ 1	1	-	
8	2	1	1	-	
9	1	รวมหมู่ที่ 8	1	-	
10	1	รวมหมู่ที่ 1	1	-	
11	1	รวมหมู่ที่ 8	1	-	
12	1	รวมหมู่ที่ 1	1	-	

13	1	ร่วมหมู่ที่ 3	1	-	
14	1	ร่วมหมู่ที่ 1	1	-	
รวม	19	4	14	1	

5.2 ข้อมูลสาธารณูปโภค

ข้อมูลสาธารณูปโภคของตำบลเชียงเพ็ง จะมีการใช้มากพอสมควร เช่น ถ้าเป็นระบบน้ำประปา จะมีใช้เกือบทุกหมู่บ้าน เนื่องจากมีปริมาณน้ำมากและการใช้ไฟฟ้าก็จะมีใช้มากที่สุด ถึงร้อยละ 95 ของครัวเรือนทั้งหมด สำหรับข้อมูลตามอื่น ๆ ตามตารางแนบท้าย

ตารางที่ 2 ข้อมูลสาธารณูปโภค

หมู่ที่	ประปา (ครัวเรือน)	ไฟฟ้า (ครัวเรือน)	โรงสี (โรง)	รถไถนา เดินตาม (คัน)	รถไถใหญ่ (คัน)	หมายเหตุ
1	173	173	3	85	3	
2	319	319	4	102	25	
3	346	346	3	150	30	
4	273	273	3	90	8	
5	191	191	2	38	3	
6	130	130	2	20	2	
7	180	180	3	56	5	
8	257	257	3	59	7	
9	213	213	3	50	8	
10	165	165	2	45	1	

11	120	120	1	15	-	
12	115	115	2	56	3	
13	134	134	2	70	5	
14	78	78	2	20	-	
รวม	2,694	2,694	35	856	100	

6) สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ตำบลเชียงเพ็ง ไม่ค่อยมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เนื่องจากเป็นตำบลที่ไม่มีภูเขาล้อมรอบ ส่วนมากแหล่งท่องเที่ยวจะเป็นวัดที่เก่าแก่ คือ วัดยางชุม ซึ่งมีพระธาตุยางชุมที่เก่าแก่เป็นที่สักการะของพุทธศาสนิกชนทั่วไป อยู่ที่บ้านยางชุม หมู่ที่ 13 สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์ได้สร้างเพิ่มเติมขึ้นจากเดิมก็มีอ่างเก็บน้ำหนองบึงมอ ตั้งอยู่ที่บ้านโนนยาง หมู่ที่ 10 ในตำบลเชียงเพ็ง ยังมีกิจกรรมเป่าแก้วของกลุ่มเยาวชนบ้านหนองบึงมอ หมู่ที่ 4 ซึ่งเป่าแก้วเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ สามารถส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ และกลุ่มทอผ้ามัดหมี่ ที่บ้านหนองบึงมอ หมู่ที่ 4 เป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านเกษตรกรที่ใช้เวลาว่างหลังจากการทำนาและคนสูงอายุที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้ รวมกันทอผ้ามัดหมี่สามารถจำหน่ายเป็นรายได้เสริมในครัวเรือน

2.7.2 สภาพเศรษฐกิจ

ขนาดการถือครองที่ดิน

ตารางที่ 7 ขนาดการถือครองที่ดินในตำบลเชียงเพ็ง (ไร่ / ครัวเรือน)

ที่	พื้นที่ทำการเกษตร ทั้งหมด (ไร่)	ครัวเรือนเกษตรกร (ครัวเรือน)	พื้นที่ถือครอง โดยเฉลี่ย (ไร่)	หมายเหตุ
1	1,604	128	12.53	
2	5,056	233	21.70	
3	4,234	241	17.57	
4	2,282	189	12.07	
5	2,188	126	17.37	
6	1,297	91	14.52	
7	2,919	128	22.80	
8	3,237	178	18.19	
9	3,267	149	21.93	
10	2,064	122	16.92	
11	692	72	9.61	
12	1,589	85	18.69	
13	2,159	103	20.96	
14	818	61	13.41	
รวม	33,406	1,906	17.53	

หมายเหตุ พื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ยทั้งตำบล 17 ไร่ / ครัวเรือน

สิทธิในที่ดินทำกิน

สำหรับสิทธิในที่ดินทำกินของเกษตรกรอำเภอกุฉินชัย จะถือครองหนังสือรับรองการทำประโยชน์มากที่สุด เนื่องจากมีสำนักงานที่ดินตั้งอยู่ในพื้นที่ทำให้สะดวกต่อการดำเนินงาน ด้านเอกสาร และการทำนิติกรรมต่าง ๆ

จำนวนแรงงาน

แรงงานส่วนใหญ่ของเกษตรกรในตำบลเชียงเพ็ง ส่วนมากจะประกอบอาชีพด้านการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรตำบลนี้ เพราะมีการประกอบกิจกรรมทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง สำหรับแรงงานด้านอื่น ๆ จะเป็นแรงงานรับจ้างซึ่งจะอพยพแรงงานไปรับจ้าง ช่วงหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร

รายได้ – รายจ่ายของครัวเรือน

รายได้ส่วนใหญ่ของเกษตรกรตำบลเชียงเพ็ง ได้จากการประกอบอาชีพทางการเกษตร สำหรับรายได้อื่น ๆ จะเป็นรายได้รองโดยเฉพาะการรับจ้างช่วงหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร

ตารางที่ 8 รายได้จากการผลิตข้าว (เฉลี่ยครัวเรือนละ 13 ไร่)

กิจกรรม	รายจ่าย (บาท / ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (ก.ก / ไร่)	ขายได้ (บาท / ก.ก)	รายได้ (บาท / ไร่)	กำไร
ค่าไถ	700	600	12	7,200	3,500
น้ำมันเชื้อเพลิง	300				
ค่าเมล็ดพันธุ์	125				
ค่าถอนกล้า + ปักดำ	900				
ค่าปุ๋ยเคมี	200				
ค่าเก็บเกี่ยว	800				
ค่าจ้างนวด + มัด	140				
ค่าขนส่ง	100				
ค่าอาหาร	385				
รวม	3,650	600	12	7,200	3,550

รายได้สุทธิ 14,300 บาท

หมายเหตุ : แหล่งข้อมูลจากการจัดทำเวทีชุมชนแบบมีส่วนร่วมของตำบลเชียงเพ็ง

ตารางที่ 9 ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่อปี

หมู่ที่	รายการจ่าย	ค่าเฉลี่ยต่อวัน (บาท)	ค่าเฉลี่ยต่อปี (บาท)	หมายเหตุ
1	อาหาร	80	29,200	
2	ของใช้ฟุ่มเฟือย เช่น สบู่ ยาสีฟัน แป้ง	14	5,110	
3	สาธารณูปโภค	11	4,015	
4	เครื่องนุ่งห่ม	10	3,650	
5	ค่ารักษาพยาบาล	-	2,000	
6	ฌาปนกิจสงเคราะห์	-	100	
7	ภาษีสังคม + บริการ	-	1,500	
8	การศึกษา	-	2,500	
9	อื่น ๆ (น้ำมันรถ)	40	14,600	
	รวม	155	62,675	

หมายเหตุ : แหล่งข้อมูลจากการจัดทำเวทีชุมชนแบบมีส่วนร่วมของตำบลเชียงเพ็ง

สรุป

รายได้จากการประกอบอาชีพด้านการเกษตร เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ทั้งหมดจะมีน้อยกว่า เกษตรกรจะหารายได้เสริมจากการรับจ้างมาเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

เป้าหมายในการทำฟาร์ม

เดิมเกษตรกรจะทำการผลิตเพื่อมีใช้บริโภคในครัวเรือนเท่านั้น แต่ในปัจจุบันเกษตรกร มีการผลิต เพื่อ

1. จำหน่ายเป็นส่วนใหญ่
2. ลดรายจ่ายในครัวเรือน
3. ลดความเสี่ยงในการประกอบการ
4. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ
5. มีการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดในฤดูกาลผลิตและนอกฤดูกาลผลิตและแบ่งพื้นที่

เป็นสัดส่วน

6. กิจกรรมการผลิตเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

การทำเกษตรของเกษตรกรในตำบลเชียงเพ็ง เกษตรกรรู้จักการรวมกลุ่มการผลิต การทำ การเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีการวางแผนการผลิต ห่วงโซ่อุปทาน(ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ)การทำ ปฏิทินการผลิตพืช ตลอดจนวางแผนการเชื่อมโยงการตลาด การทำแผนธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงสถาบัน การเงิน โดยมีเป้าหมายของการทำฟาร์มแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ และได้น้อมนำปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินชีวิต รู้จักการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพและ เพิ่มมูลค่าผลผลิต

เทคนิค วิธีการผลิต

เดิมเกษตรกรโดยส่วนใหญ่จะยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิมในการผลิตพืช แต่ละ ชนิด ปัจจุบันเกษตรกรได้หันมาใช้เทคนิคและวิธีการผลิตแบบสมัยใหม่ อาทิเช่น

1. การใช้เครื่องจักร เครื่องยนต์ แทนการใช้แรงงานสัตว์ ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ในการประกอบอาชีพ
2. การใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตในไร่นา การทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง การใช้ปุ๋ยจากมูลสัตว์ ตลอดจนมีการไถกลบตอซัง ไถกลบปุ๋ยพืชสด มีการปรับปรุงบำรุงดิน
3. การใช้เมล็ดพันธุ์ดี ที่ทางราชการแนะนำส่งเสริมเนื่องจากให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าและ เป็นที่ต้องการของตลาดทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น
4. ใช้เทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่เข้ามาช่วย เช่น การจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม กับการปลูกพืช รวมทั้งมีการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน การใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี
5. การกำหนดระยะเวลาปลูกพืชให้เหมาะสม โดยใช้ประสบการณ์ผสมผสานกับวิชาการ ใหม่

สัตว์ใช้งาน เครื่องจักรการเกษตรและปัจจัยการผลิต

ปัจจุบันการใช้แรงงานสัตว์ในการประกอบอาชีพการเกษตรนั้นมีอยู่จำนวนน้อยมาก โดย ส่วนมากร้อยละ 98 เกษตรกรมักจะใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรมาช่วยในการดำเนินกิจกรรมใน ไร่นา

ส่วนปัจจัยการผลิตนั้น เกษตรกรมักนิยมใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นโดยมิได้คำนึงถึง สภาพความเปลี่ยนแปลงของเนื้อดิน ทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของดินและเกษตรกรไม่นิยม ปรับปรุงบำรุงดินให้มีสภาพดีเหมือนเดิม

สำหรับปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรเริ่มมีความสนใจเล็งเห็นความสำคัญ ใน การใช้เมล็ดพันธุ์ดี เพื่อเพิ่มผลผลิตโดยเกษตรกรมีการเปลี่ยนพันธุ์พืชที่เป็นพันธุ์ดีและทางราชการ แนะนำส่งเสริมมาใช้ในไร่นาของเกษตรกร และได้มีหน่วยงานราชการบูรณาการในศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม

ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบ ทำให้เกษตรกรรู้จักการทำแปลงพันธุ์ไว้ใช้เอง เป็นการลดต้นทุนการผลิตได้อีกด้วย

ผลผลิตเฉลี่ย, ราคา, ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ 11 ผลผลิตเฉลี่ย, ราคา, ต้นทุนการผลิต

พืชที่ปลูก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ราคาขาย (บาท / กก.)	รายได้ (บาท/ ไร่)	ต้นทุนการผลิต (บาท/ ไร่)	กำไร (บาท / ไร่)	หมายเหตุ
ข้าว	600	12	7,200	3,650	3,550	
ถั่วลิสง	320	30	9,600	2,250	7,350	
อ้อย	18,000	980/ตัน	17,640	5,120	12,520	
พืชผัก	1,200	15	18,000	5,640	12,360	

หมายเหตุ : แหล่งที่มาข้อมูลได้มาจากการจัดทำเวทีชุมชนแบบมีส่วนร่วม ตำบลเชียงเพ็ง

ข้อมูลการตลาด (วิธีการตลาด, แหล่งรับซื้อผลผลิต)

ตลาดรับซื้อผลผลิตของตำบลเชียงเพ็ง มีดังนี้

ข้าว ตำบลเชียงเพ็ง ได้ดำเนินโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีการวางแผนการดำเนินงานทั้งด้านการผลิต การตลาด และมีการบริหารงานในรูปของกลุ่มแปลงใหญ่ จึงทำให้ง่ายต่อการจัดการผลผลิตของเกษตรกร มีการทำ MOU กับโรงสีทั้งในจังหวัดและในอำเภอ ส่วนเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการหรือเกษตรกรทั่วไปจะมีพ่อค้าในท้องถิ่นรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรโดยตรง ซึ่งจะซื้อในปริมาณไม่มากในแต่ละปี และเกษตรกรบางรายต้องนำไปขายตามโรงสีที่รับซื้อในท้องถิ่น โดยจะขายตามระดับความชื้นของข้าวเปลือก ส่วนมากเกษตรกรจะนำไปจำหน่ายที่ฉางของเอกชนในอำเภอกุดจับ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ถั่วลิสง จะมีกลุ่มแปรรูปถั่วลิสงในท้องถิ่นมารับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร เพื่อนำไปแปรรูปเป็นถั่วลิสงคั่วทราย ซึ่งเป็นสินค้าโอท็อปที่มีชื่อของอำเภอกุดจับ จึงไม่มีปัญหาในเรื่องของและความต้องการขิงตลาด

อ้อยโรงงาน จะมีนายหน้ามารับซื้อผลผลิตถึงไร่ โดยวิธีเหมาซื้อจากเกษตรกร จากนั้นเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วพ่อค้าจะนำไปจำหน่ายให้กับโรงงานน้ำตาลที่อำเภอบ้านผือ อำเภอกุมภวาปี และอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ภาวะหนี้สิน

- จำนวนครัวเรือนที่มีหนี้สิน 1,343 ครัวเรือน (ร้อยละ 70) โดยเป็นหนี้ ธกส. สาขา กุดจับ จำนวนเงินที่เป็นหนี้โดยเฉลี่ย 75,000 บาท / ครัวเรือน (ข้อมูลจาก ธกส. สาขา กุดจับ)

- จำนวนครัวเรือนที่มีหนี้สิน 789 ครัวเรือน (ร้อยละ 45.27) โดยเป็นหนี้กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์การเกษตรอำเภอกุฉินชัย จำนวนเงินที่เป็นหนี้โดยเฉลี่ย 20,000 บาท /ครัวเรือน (ข้อมูลจาก สำนักงานสหกรณ์การเกษตรอำเภอกุฉินชัย) และร้อยละ 10 เป็นหนี้นอกระบบ

บทที่ 3

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี คือ 1) ทรัพยากรป่าไม้ 2) ทรัพยากรน้ำ และ 3) ทรัพยากรดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

มีเนื้อที่ 2,035 ไร่ หรือร้อยละ 4.68 ของพื้นที่ตำบล แบ่งเป็นเขตป่าไม้ดังนี้

1. **เขตพื้นที่ควรสงวนเป็นพื้นที่ป่า** มีเนื้อที่ 3,998 ไร่ หรือร้อยละ 9.18 ของพื้นที่ตำบล เป็นเขตพื้นที่ที่มีสภาพเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่อยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งควรสงวนการใช้ประโยชน์ที่ดินให้คงสภาพเป็นป่าต่อไปเพื่อเสริมสร้างสมดุลของระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเพื่อความสวยงามของทัศนียภาพของชุมชนส่วนรวม แบ่งเป็นเขตย่อยดังนี้

1.1 เขตพื้นที่บำรุงรักษาสภาพป่า/วนเกษตร

มีเนื้อที่ 3,961 ไร่ หรือร้อยละ 9.10 ของพื้นที่ตำบลเป็นเขตพื้นที่ที่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ อาจอยู่ในพื้นที่ของเอกชนหรือพื้นที่สาธารณประโยชน์ต่าง ๆ กำหนดไว้สมควรที่จะคงเป็นพื้นที่ป่าหรือมีการทำการเกษตรที่ใช้ประโยชน์ร่วมกับพื้นที่ป่าไม้แบบระบบวนเกษตร

ข้อเสนอแนะ ควรร่วมกันรักษาสภาพพื้นที่ให้เป็นป่าไม้หรือพื้นที่สีเขียว บริเวณพื้นที่สาธารณประโยชน์ควรมีการดูแลแบบป่าชุมชนสามารถให้ใช้ประโยชน์จากผลผลิตของป่าได้ ส่วนในพื้นที่เอกชนควรมีมาตรการโน้มน้าวให้เจ้าของที่ดินคงสภาพที่ดินเป็นพื้นที่ป่า หรือใช้ประโยชน์ที่ดินแบบวนเกษตรเพื่อเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชน

1.2 เขตพื้นที่ฟื้นฟูสภาพป่าด้วยการปลูกทดแทน/วนเกษตร

มีเนื้อที่ 37 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ตำบล เป็นเขตพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าไม้เสื่อมโทรม อาจอยู่ในพื้นที่ของเอกชน หรือพื้นที่สาธารณประโยชน์ต่าง ๆ กำหนดไว้สมควรที่จะมีมาตรการฟื้นฟูสภาพป่าให้เป็นป่าหรือทำการเกษตรที่ใช้ประโยชน์ร่วมกับพื้นที่ป่าไม้แบบระบบวนเกษตร

1) **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528)

- ชั้นที่ 1A เนื้อที่ 0 ไร่
- ชั้นที่ 2 เนื้อที่ 0 ไร่
- ชั้นที่ 3 เนื้อที่ 0 ไร่
- ชั้นที่ 4 เนื้อที่ 7,070 ไร่ ร้อยละ 16.26
- ชั้นที่ 5 เนื้อที่ 36,410 ไร่ ร้อยละ 83.74

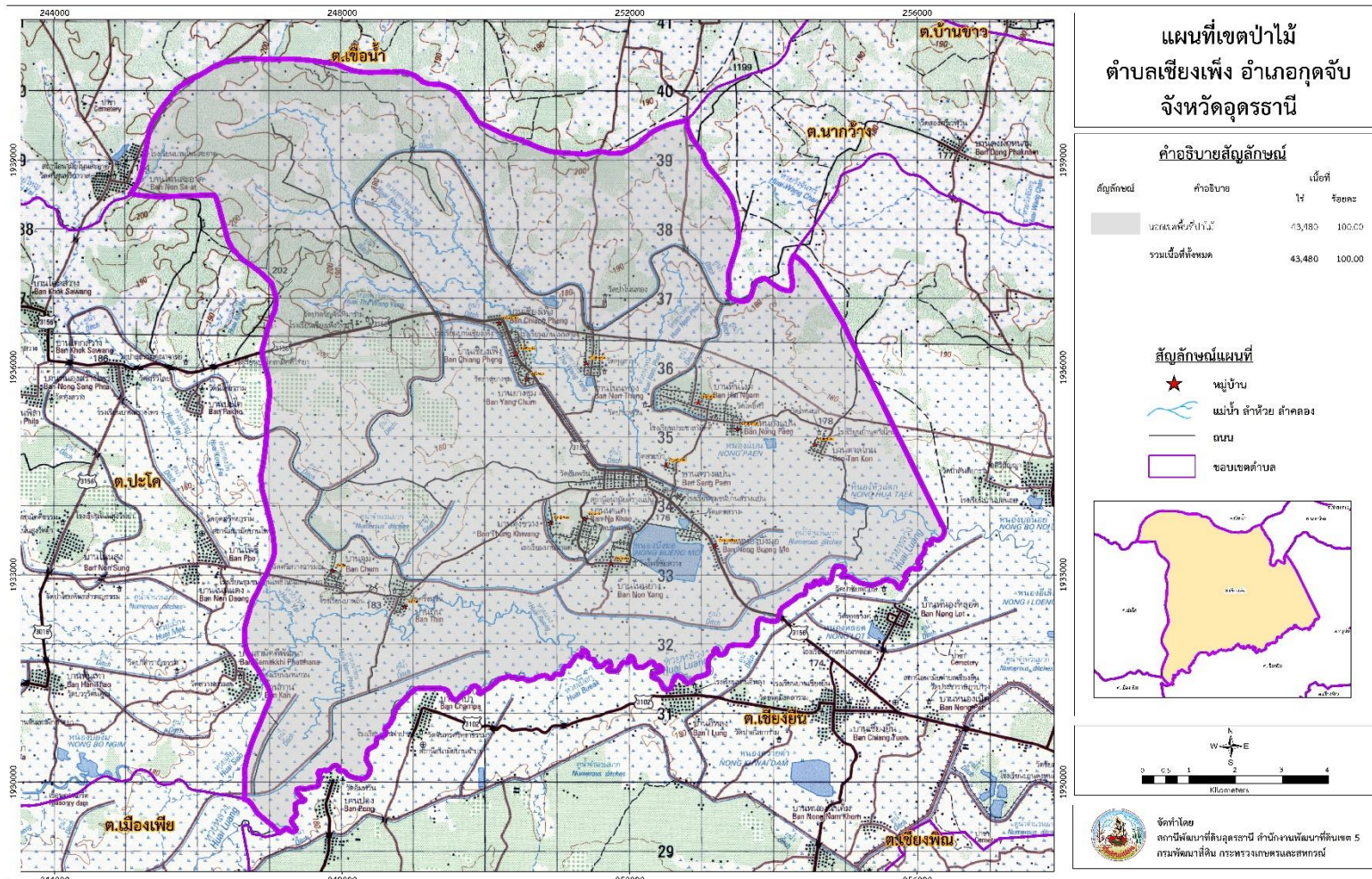

ผังรายละเอียดในรูปที่ 3-3

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้น คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น
ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

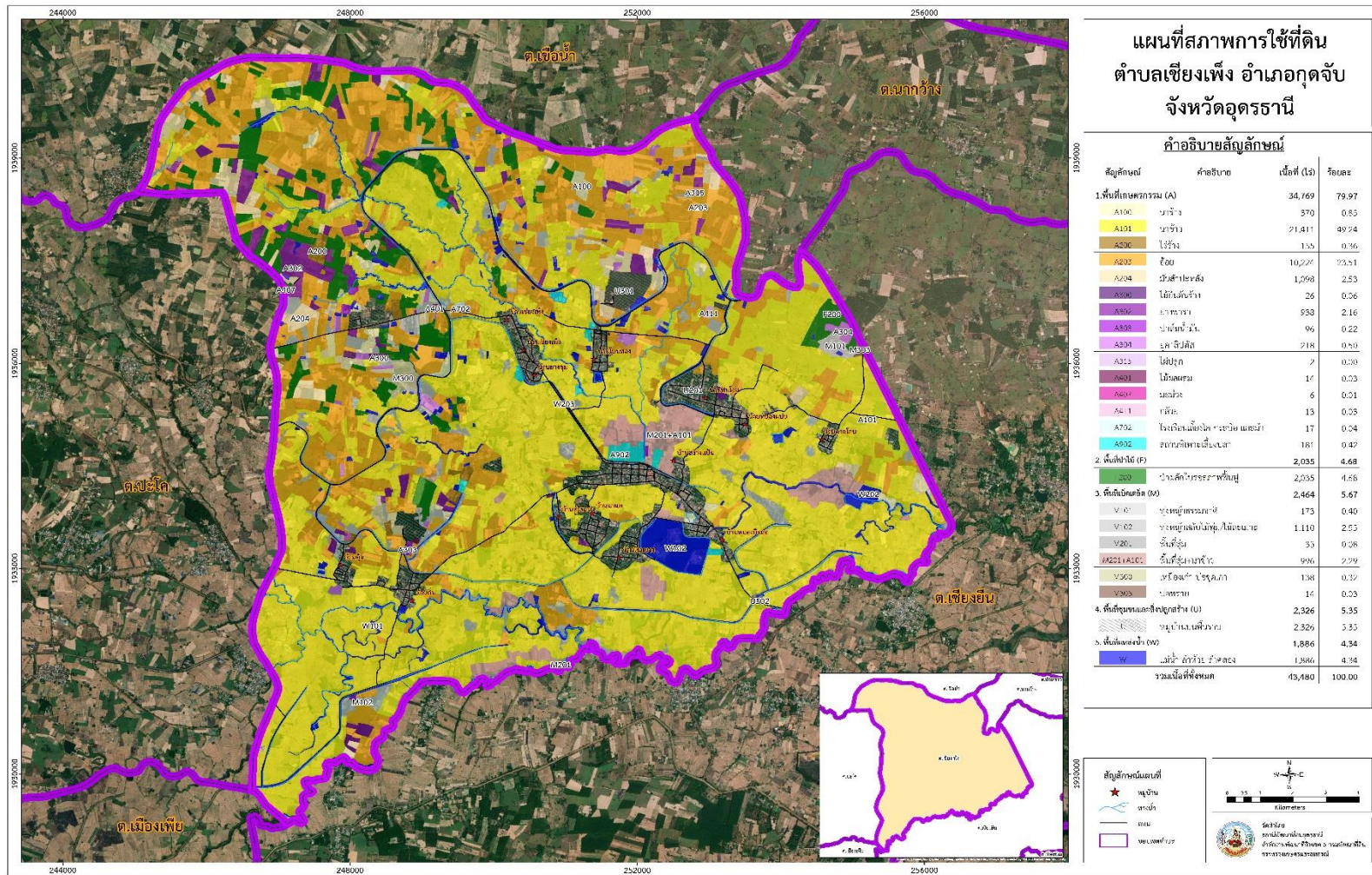
แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 3-1 เขตป่าไม้ตามกฎหมาย ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

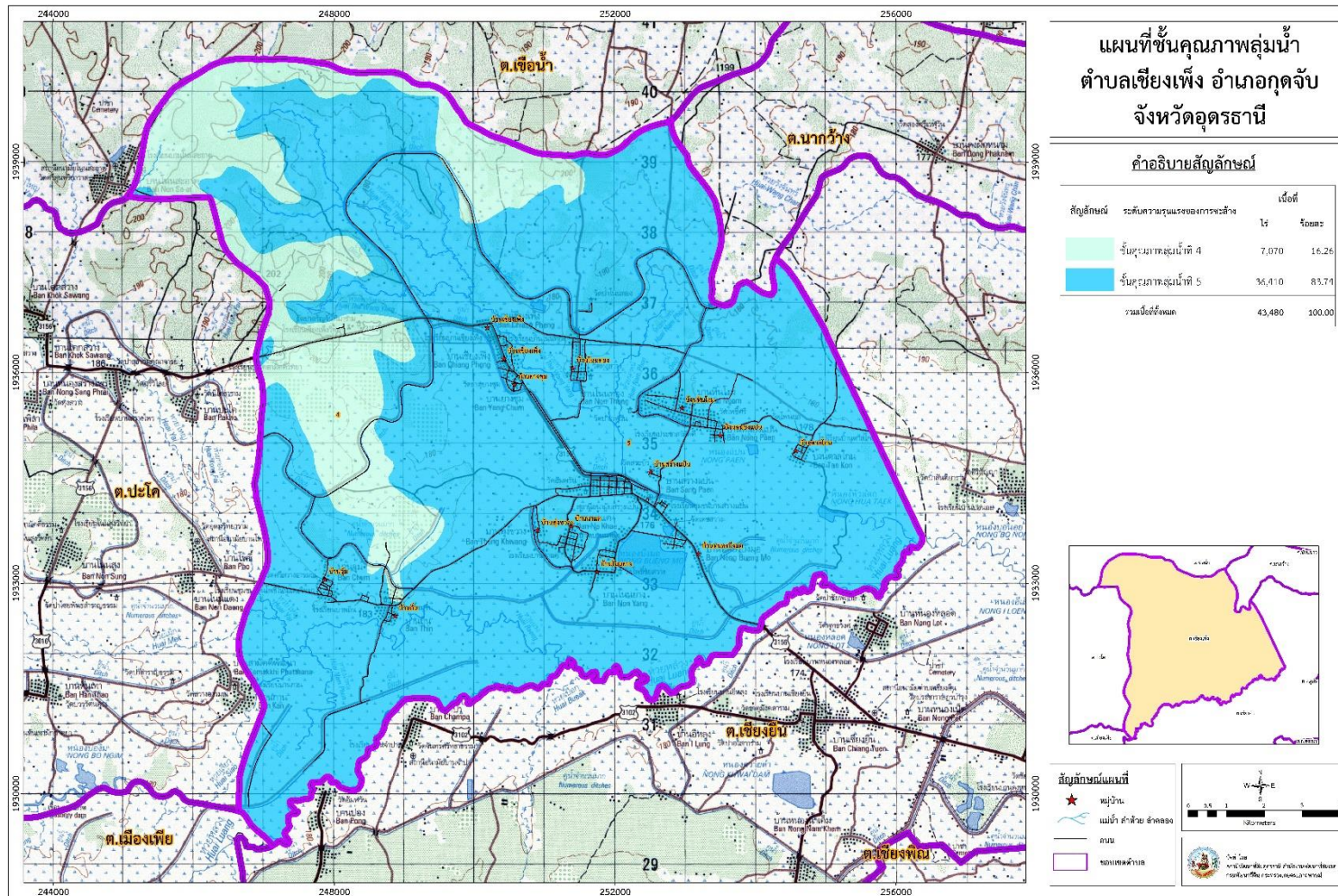
แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 3-2 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 3-3 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 น้ำผิวดิน

1) แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ตำบลเชียงเพ็ง มีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่าน และให้ความชุ่มชื้นแก่พื้นที่ของตำบลดังนี้

- 1.1) ลำห้วยหลวง
- 1.2) ลำห้วยหนามแท่ง
- 1.3) ลำห้วยแจ้ง
- 1.4) ลำห้วยเลิงแก
- 1.5) หนองบึงมอ

2) การพัฒนาแหล่งน้ำ ได้แก่

- 2.1) หนองบึงมอ เป็นหนองน้ำธรรมชาติ มีพื้นที่ 400 ไร่
- 2.2) บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 2.3) โครงการ ๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 151

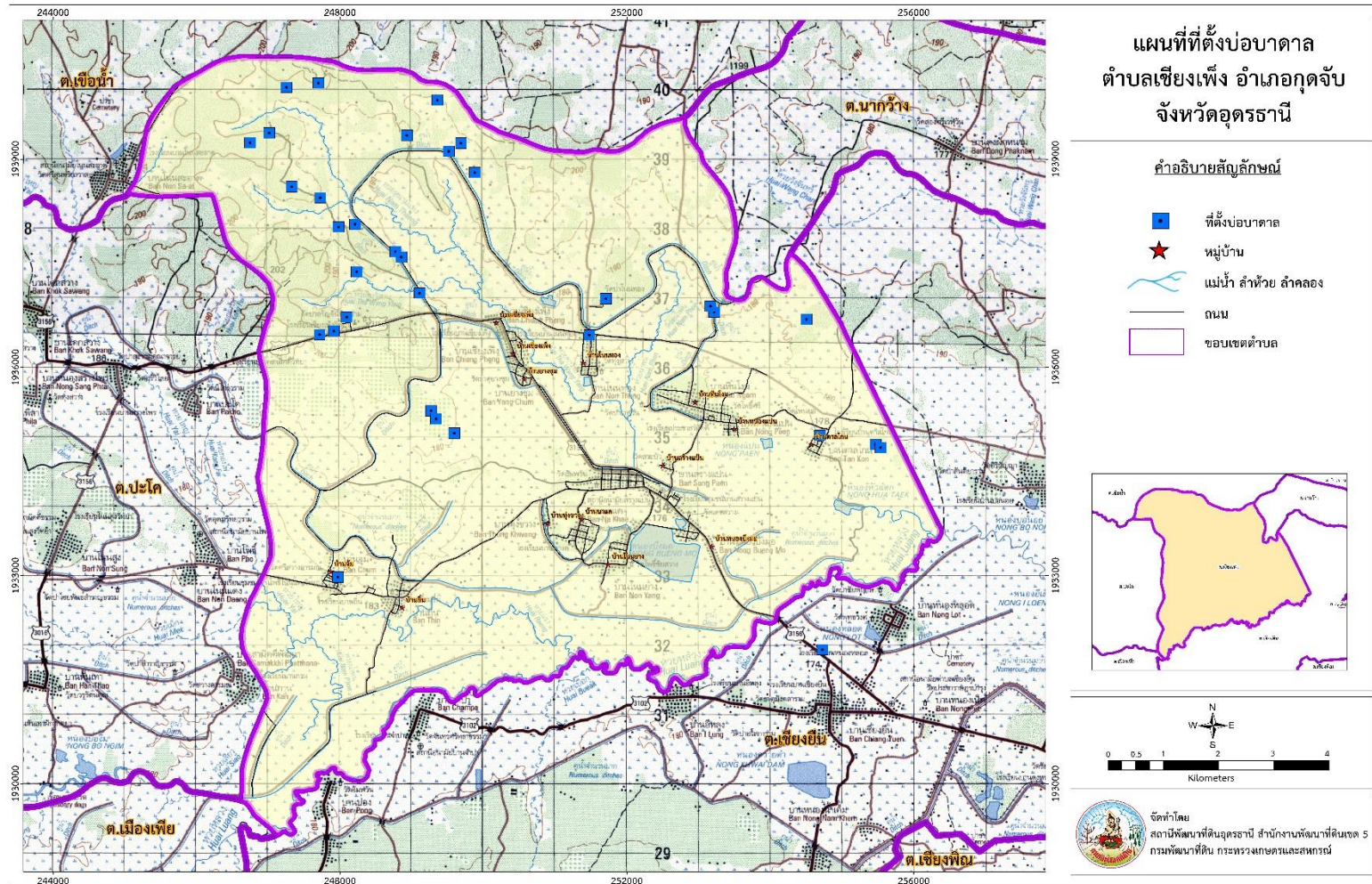
ราย

3.2.2 น้ำใต้ดิน

ในปัจจุบันมีบ่อบาดาลจำนวน 31 บ่อ เป็นประเภทบ่อเพื่ออุปโภค-บริโภค สภาพน้ำ: น้ำจืด
ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-2 และรูปที่ 3-4 ถึง 3-6

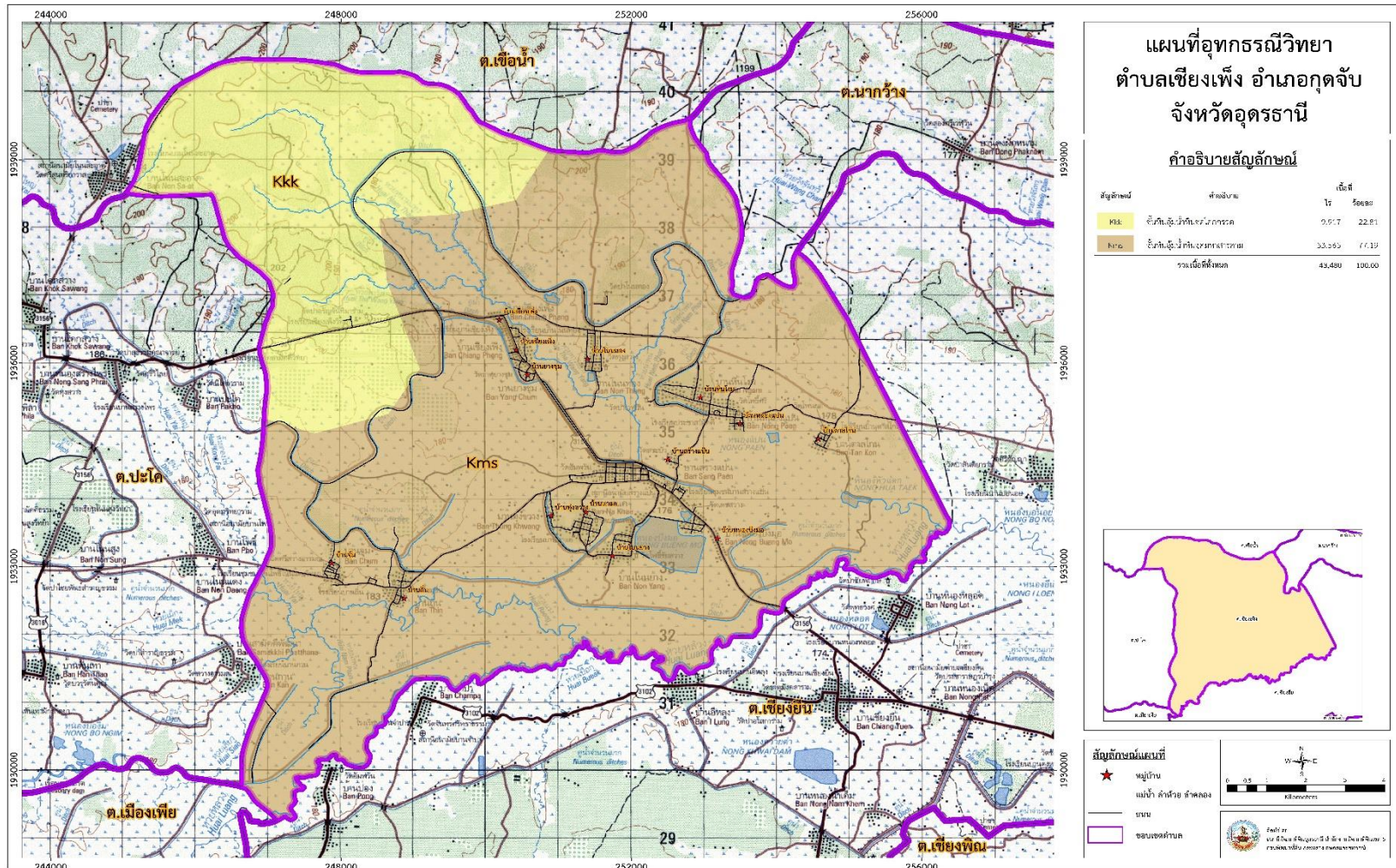
แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 3-4 ที่ตั้งบ่อบาดาล ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

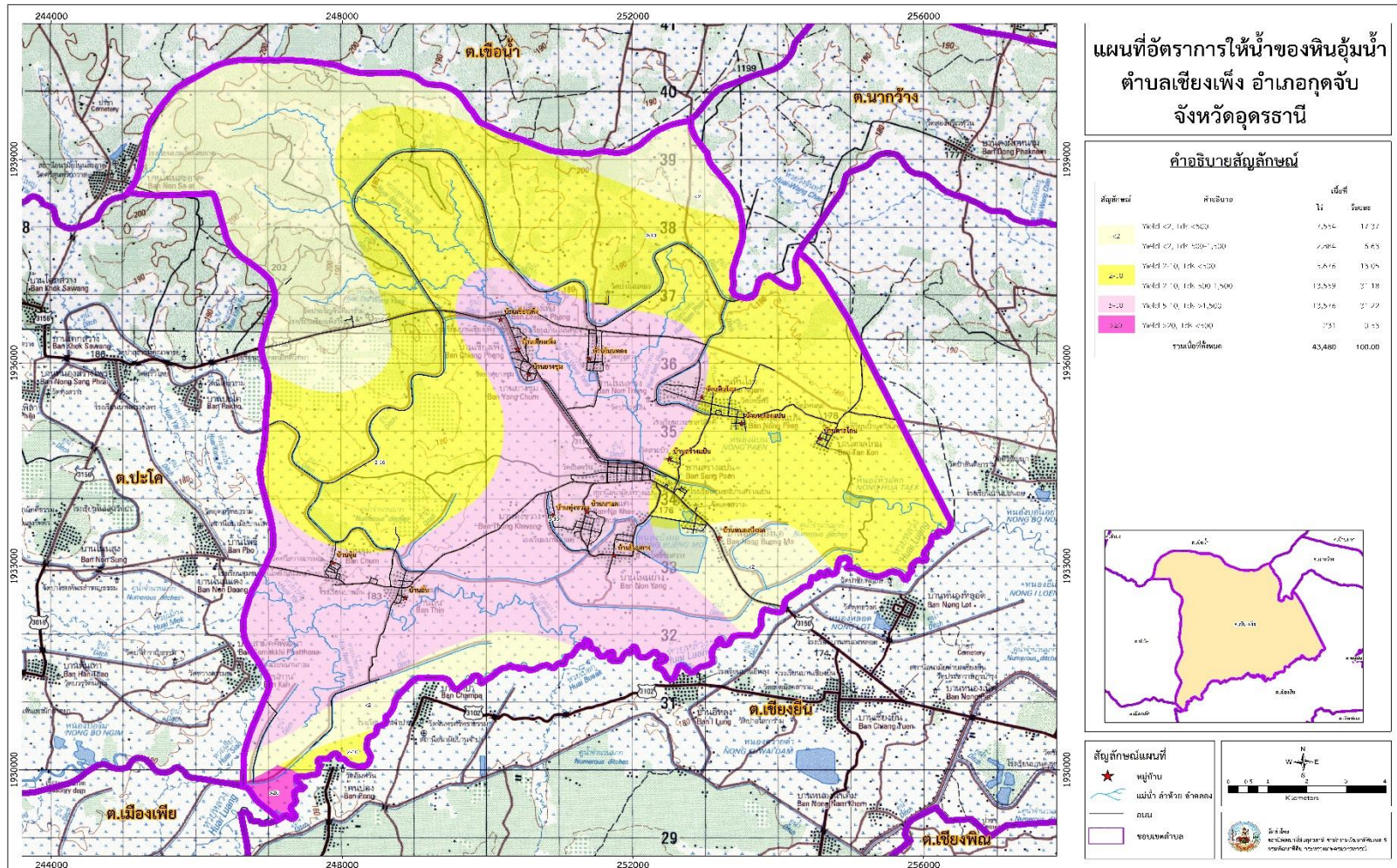
แผนการใช้ที่ดินตำบลเชิงแพิง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 3-5 แผนที่อุทกธรณีวิทยาแสดงศักยภาพน้ำบาดาล ตำบลเชิงแพิง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 3-6 แผนที่อัตรการให้น้ำของหินอุ้มน้ำ ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

3.3 ทรัพยากรดิน

3.3.1 สถานภาพทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย

1. ประเภทดินในพื้นที่ลุ่ม

1.1) ชุดดินละหานทราย (Lah) กลุ่มชุดดินที่ 22

- ดินคล้ายชุดดินละหานทราย (Lah-sIA) สภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงปานกลาง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,992 ไร่ หรือร้อยละ 4.58 ของพื้นที่ตำบล

1.2) ชุดดินหนองกุ้ง (Nkg) กลุ่มชุดดินที่ 7

- ดินคล้ายชุดดินหนองกุ้งที่เป็นดินทรายแป้งละเอียด (Nkg-fsi) สภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Nkg-fsi-sIA : ดินคล้ายชุดดินหนองกุ้งที่เป็นดินทรายแป้งละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9,249 ไร่ หรือร้อยละ 21.27 ของพื้นที่ตำบล

1.3) ชุดดินพล (Pho) กลุ่มชุดดินที่ 37

- ดินคล้ายชุดดินพล (Pho-sIA) สภาพพื้นที่เป็นที่ค่อนข้างเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำปานกลางถึงค่อนข้างเร็ว ความลาดชัน 1-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,852 ไร่ หรือร้อยละ 15.76 ของพื้นที่ตำบล

2. ประเภทดินในพื้นที่ดอน

2.1) ชุดดินปึกธงชัย (Ptc) กลุ่มชุดดินที่ 40

- ดินคล้ายชุดดินปึกธงชัย (Ptc-sIB/b) สภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนชัน มีการระบายน้ำดี ความลาดชัน 1-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 15,781 ไร่ หรือร้อยละ 36.29 ของพื้นที่ตำบล

2.2) ชุดดินโพนพิสัย (Pp) กลุ่มชุดดินที่ 49

- ดินคล้ายชุดดินหนองกุ้งที่เป็นดินทรายแป้งละเอียด (Pp-gsIB/b) สภาพพื้นที่เป็นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด มีการระบายน้ำปานกลาง ความลาดชัน 1-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,226 ไร่ หรือร้อยละ 7.42 ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน (Pp-gm-gsIB/b) : ดินคล้ายชุดดินโพนพิสัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 1-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,869 ไร่ หรือร้อยละ 4.30 ของพื้นที่ตำบล

2.3) ชุดดินพระทองคำ (Ptk) กลุ่มชุดดินที่ 40

- ดินคล้ายชุดดินพระทองคำ (Ptk-sLB) สภาพพื้นที่เป็นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลาง ความลาดชัน 1-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 291 ไร่ หรือร้อยละ 0.67 ของพื้นที่ตำบล

2.3) ชุดดินโนนแดง (Ndg) กลุ่มชุดดินที่ 22

- ดินคล้ายชุดดินโนนแดง (Ndg-sLB) สภาพพื้นที่เป็นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว ความลาดชัน 1-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล

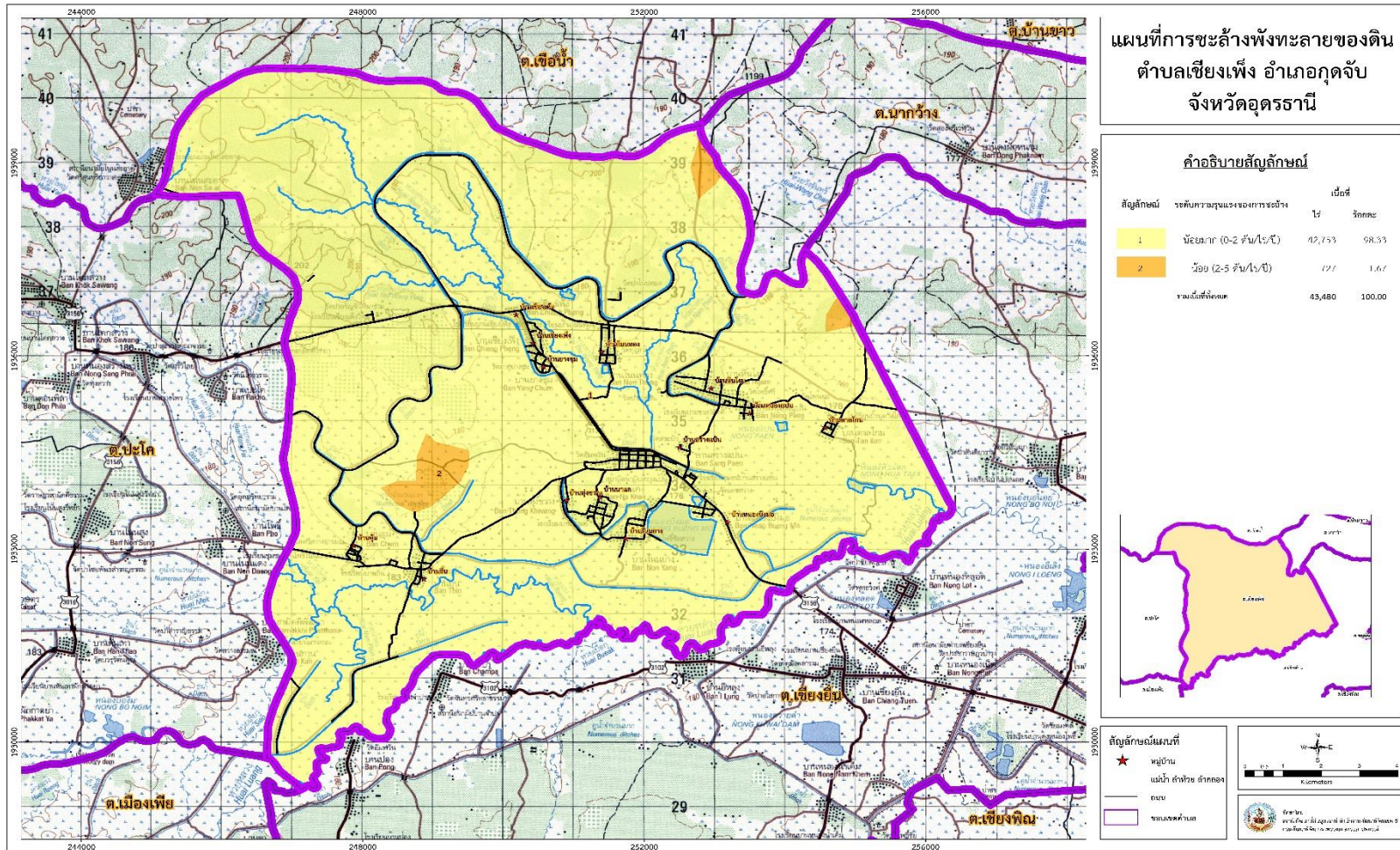
3. พื้นที่เบ็ดเตล็ด (Miscellaneous areas) มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 4,212 ไร่ หรือร้อยละ 9.69 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 2 หน่วยแผนที่ดิน คือ

3.1) หน่วยแผนที่ดิน U : พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,886 ไร่ หรือร้อยละ 4.34 ของพื้นที่ตำบล

3.2) หน่วยแผนที่ดิน W : พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 2,326 ไร่ หรือร้อยละ 5.35 ของพื้นที่ตำบล
ตั้งรายละเอียดในตารางที่ 3-3 ถึง 3-4 และรูปที่ 3-6 ถึง 3-7

แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 3-8 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

3.3.2 การชะล้างพังทลายของดิน

จากการประเมินการชะล้างพังทลายของดินโดยใช้สมการการสูญเสียดินสากล (Universal Soil Loss Equation; USLE) ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี มีการชะล้างพังทลายของดิน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-3 และรูปที่ 3-8

ตารางที่ 3-5 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี

การชะล้างพังทลายของดิน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อยมาก (0-2 ตัน/ไร่/ปี)	42,735	98.33
น้อย (2-5 ตัน/ไร่/ปี)	727	1.67
รวม	43,462	100.00

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1. หลักการ

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

- 1) พื้นที่ (Area)
- 2) หน้าที่ขององค์กร หรือภารกิจ (Function)
- 3) ความร่วมมือ (Participation)

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำโครงการ เช่น

- 1) สภาพปัญหาหลักในตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี
- 2) ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และเทศบาล /อบต.
- 3) โครงการที่จะแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน
- 4) พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ

ทั้งนี้ ผู้ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการ คือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในกรณีของแผนการใช้ที่ดินตำบลนั้น การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมีสาระสำคัญของชุมชนในภาพรวม และเกษตรกรแต่ละราย เช่น

- 1) ปัญหาทรัพยากรดินและน้ำ
- 2) ปัญหาการประกอบอาชีพ
- 3) ความต้องการของชุมชนหรือเกษตรกรแต่ละราย
- 4) แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากสาระสำคัญใน 4 ประการ ดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี “กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วนราชการต่าง ๆ

4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2564 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.2.1 ปัญหาหลักของตำบลเชียงเพ็ง คือ

กายภาพ	ชีวภาพ	เศรษฐกิจ	สังคม
<ol style="list-style-type: none">สภาพดินขาดความสมบูรณ์เนื่องจากเกษตรกรขาดการปรับปรุงบำรุงดิน และมีการใช้ปุ๋ยเคมีในดินมากเกินไปพื้นที่นอกเขตชลประทานขาดแหล่งน้ำในการประกอบอาชีพระบบสาธารณสุขไม่พอเพียง	<ol style="list-style-type: none">สภาพแวดล้อมเป็นพิษเนื่องจากการใช้สารเคมีมากเกินไปจนความจำเป็นผลผลิตต่อไร่ต่ำ เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำสัตว์เป็นโรคเนื่องจากการบริหารจัดการฟาร์มไม่ดีพอ	<ol style="list-style-type: none">ต้นทุนการผลิตสูง<ul style="list-style-type: none">- ใช้ปุ๋ยเคมีสารเคมีในอัตราสูง- การจ้างแรงงานเกินความจำเป็น- ไม่มีการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพรวมทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักขาดตลาดกลางรองรับผลผลิตขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพขาดอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้	<ol style="list-style-type: none">การใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเนื่องจากขนบธรรมเนียมประเพณีและสังคมที่เปลี่ยนไปเกษตรกรไม่มีที่ดินทำกินของตนเองการว่างงานทำให้เกิดปัญหาในสังคมเกษตรกรมีภาวะหนี้สินมากเกินไปขาดการรวมกลุ่มในการผลิต / จำหน่ายขาดความเคารพเชื่อถือต่อผู้อาวุโส

ลำดับความสำคัญของปัญหาด้านการเกษตรของตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ

1. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
2. ต้นทุนการผลิตสูง
3. ขาดตลาดรองรับผลผลิต
4. ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
5. ขาดความรู้/เทคนิค และวิทยาการจัดการในการดำเนินกิจกรรม
6. ผลผลิตต่อไร่ต่ำ
7. ศัตรูพืช/ โรคพืช และสัตว์
8. แรงงานสูงในฤดูกาลผลิต
9. ขาดการรวมกลุ่มในการผลิต/ จำหน่าย
10. ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ

4.2.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และเทศบาลตำบลเชียงเพ็ง มีความต้องการ 2 ประการ คือ

- 1) แก้ไขปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ ดินเสื่อมโทรม
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ

1) เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินดังกล่าว มีความจำเป็นต้องจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ในส่วนของความอุดมสมบูรณ์ของดินนั้น จากการวิเคราะห์ดินในพื้นที่ตำบลเชียงเพ็ง พบว่าปฏิกิริยาของดินส่วนใหญ่มีสภาพเป็นกรด ควรปรับสภาพให้เป็นกลางธาตุอาหารที่สำคัญ คือ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ค่อนข้างต่ำ จำเป็นต้องมีการปรับปรุง

2) กรณีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรที่ได้ดำเนินการในพื้นที่ตำบลเชียงเพ็ง คือ

2.1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร

อนึ่ง บ่อน้ำในไร่นา มิได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำมาทำนา แต่จะเป็นการเสริมในช่วงที่ขาดแคลนเท่านั้น จากการตรวจสอบบ่อน้ำในไร่นาที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีจำนวน 100 บ่อ (ตารางที่ 4-1 และรูปที่ 4-1) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะลงเฝ้าดูแลการใช้ที่ดิน ซึ่งจะมีทั้งที่นาข้าวและที่ปลูกพืชไร่ อาจจะเป็นบ่อน้ำในไร่นาเพิ่มเติม หรือขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่

2.2 โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรตามแผนที่การเกษตรเชิงรุก (Zoning by Agri-map)

ตารางที่ 4-2 กิจกรรมการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 2 ปรับโครงสร้างแปลงนาให้มีร่องน้ำ เพื่อเก็บกักน้ำ ระบายน้ำ และส่งน้ำในแปลงปลูกพืช

จากการร้องขอของเกษตรกรให้นำน้ำใต้ดินมาใช้นั้น กรมพัฒนาที่ดินจะประสานกับส่วนราชการที่รับผิดชอบโดยตรง คือ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

การที่พื้นที่การเกษตรขาดความชื้นในดินเร็วกว่าปกติหลังฝนทิ้งช่วงนั้น สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง คือขาดอินทรีย์วัตถุในดินที่จะช่วยอุ้มน้ำไว้เพื่อการเติบโตของพืช

อย่างไรก็ตาม กรณีปัญหาการขาดแคลนนํ้านั้นได้มีข้อเสนอจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีการดำเนินการ ดังนี้

- 1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 1.1) โครงการขุดลอกลำห้วยหลวง
 - 1.2) โครงการขุดลอกลำห้วยหนามแท่ง
 - 1.3) โครงการขุดลอกลำห้วยแจ้ง
 - 1.4) โครงการขุดลอกลำห้วยเลิงแก
 - 1.5) โครงการขุดลอกหนองบึงมอ

การดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำดังกล่าวนี้จะมีรายละเอียดในบทที่ 7 หัวข้อ 7.5

ตารางที่ 4-1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี

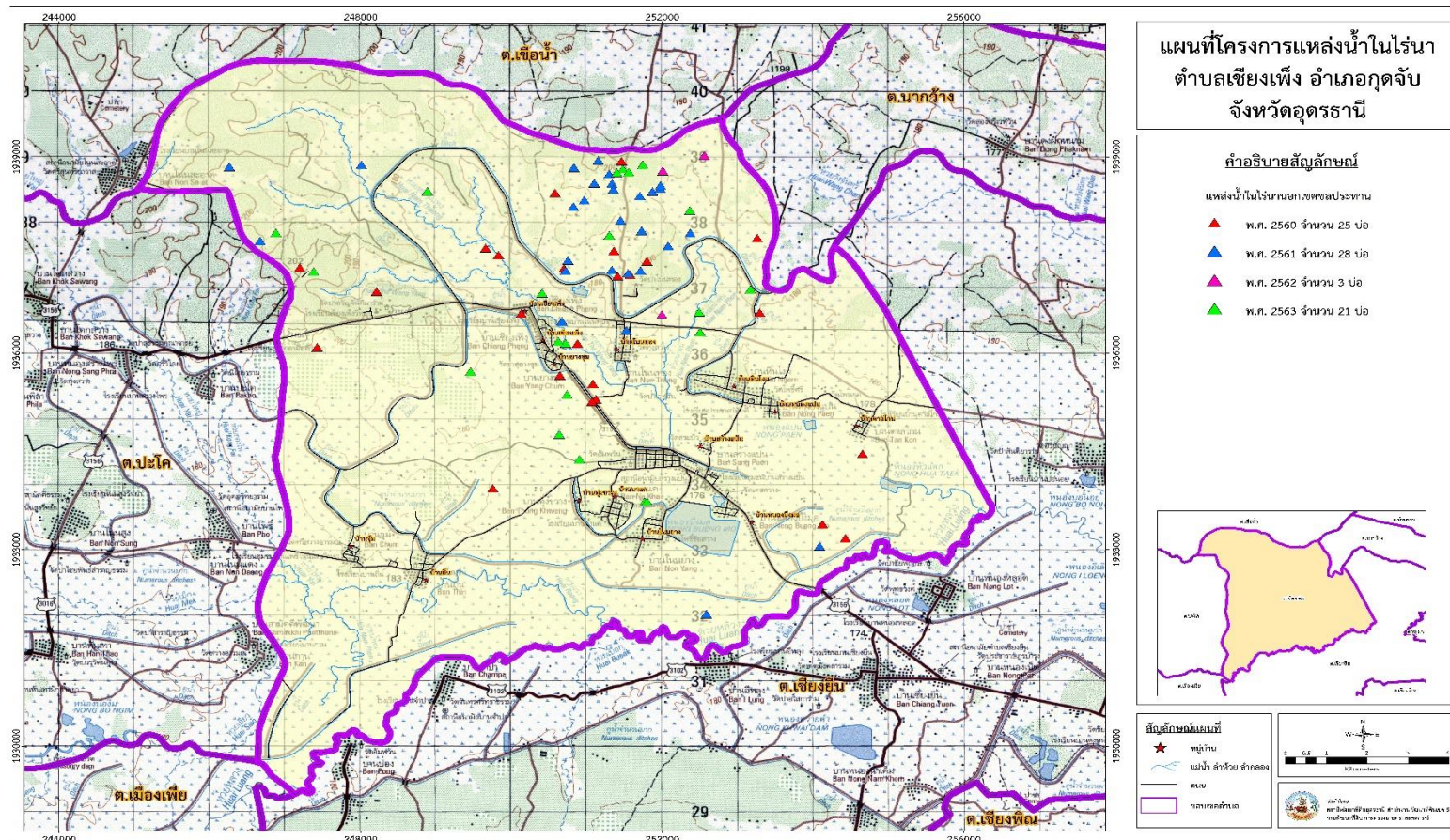
ปี พ.ศ.	จำนวน (บ่อ)
2560	25
2561	28
2562	13
2563	21
2564	23

ตารางที่ 4-2 เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรตามแผนที่การเกษตรเชิงรุก (Zoning by Agri-map) ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี

ปี พ.ศ.	จำนวน (ราย)	จำนวน (ไร่)
2563	11	200
2564	13	300

แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 4-1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

ผลจากการจัดทำกรมีส่วนร่วมนของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 5 ประการ คือ

- 1.1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์, ดินเสื่อมโทรม
- 1.2) ขาดแคลนน้ำ
- 1.3) ราคาผลผลิตตกต่ำ
- 1.4) ราคาปัจจัยการผลิตที่สูง
- 1.5) การปนเปื้อนของสารเคมีทางการเกษตร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) จัดหาแหล่งน้ำ
- 2.3) รักษาเสถียรภาพของราคาผลผลิต, ปัจจัย
- 2.4) ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

3) สภาวะ (State) มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2) ขาดแคลนน้ำในฤดูการเพาะปลูก
- 3.3) ราคาผลผลิตและปัจจัยการผลิตมีความอ่อนไหวกับกลไกทางการตลาด
- 3.4) มีการปนเปื้อนของสารเคมีทางการเกษตรในผลผลิต, ดิน และน้ำ

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 6 ประการ คือ

- 4.1) เกิดการตื่นเงินของห้วย, ลำคลอง และแหล่งน้ำ
- 4.2) ผลผลิตพืชเศรษฐกิจตกต่ำ
- 4.3) ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.4) รายได้ต่อภาคเกษตรต่ำ
- 4.5) ภาวะหนี้สินภาคครัวเรือนเกษตรสูงขึ้น
- 4.6) เกิดปัญหาด้านสุขภาพของเกษตรกรและชุมชน

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน ปัญหาเรื่องดิน และขาดแคลนน้ำ

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน + แผนพัฒนาของเทศบาล, อบต. ที่เกี่ยวเนื่องกับการอนุรักษ์ดิน - น้ำ และแหล่งเก็บกักน้ำ

1) การปรับปรุงบำรุงดิน

- 1.1) การผลิตปุ๋ยหมัก ด้วยสารเร่งซูเปอร์ พด.1
- 1.2) การผลิตน้ำหมักชีวภาพ ด้วยสารเร่งซูเปอร์ พด.2
- 1.3) การปรับปรุงบำรุงดินด้วยเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)
- 1.4) การปรับปรุงพื้นที่ดินกรดด้วยโดโลไมท์

2) การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินด้วยการปลูกหญ้าแฝก

3) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 2 ปรับโครงสร้างแปลงนาให้มีร่องน้ำ เพื่อเก็บกักน้ำ ระบายน้ำ และส่งน้ำในแปลงปลูกพืช

- 4) โครงการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด 1,260 ลบ.ม.
- 5) ขุดลอกลำน้ำ, คลองส่งน้ำ และแหล่งน้ำ
- 6) สร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และการอุปโภค-บริโภค
- 7) ปรับเปลี่ยนการผลิตจากพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มาเป็นเกษตรผสมผสาน

อดีต-ปัจจุบัน ปัญหาเรื่องผลผลิต/ ราคาปัจจัย และสารเคมีปนเปื้อน

- 1) ส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสาน/ทฤษฎีใหม่
- 2) ส่งเสริมการทำเกษตรด้วยสารอินทรีย์ชีวภาพ

อนาคต

- 1) โครงการปฏิบัติราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 2) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-2

รูปที่ 4-2 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของ ต.เชียงเพ็ง อ.กุดจับ จ.อุดรธานี

4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

ข้าว พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกจะเป็นพันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริม ได้แก่ พันธุ์ กข.6 สันป่าตอง ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวเหนียว สำหรับข้าวเจ้า ได้แก่ ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ข้าวพันธุ์ดังกล่าวจะใช้ปลูก ในฤดูนาปีเท่านั้น นอกจากนี้จะทำนาปีแล้วในเขตที่ได้รับน้ำจากโครงการชลประทานห้วยหลวงมีการปลูกข้าว นาปรัง พันธุ์ที่ใช้ปลูก ได้แก่ พันธุ์ข้าว กข. 10 ซึ่งจะทำให้รายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

ไม้ผล จะใช้พันธุ์ที่ทางราชการแนะนำส่งเสริม ได้แก่ มะม่วงพันธุ์เขียวเสวย, มะม่วง พันธุ์น้ำดอกไม้ และมะม่วงแก้ว สำหรับส่งโรงงานอุตสาหกรรม

ยางพารา ใช้พันธุ์ที่ทางราชการแนะนำส่งเสริม ส่วนมากจะปลูกยางพาราพันธุ์ RRIM 600

พืชไร่ ส่วนมากเกษตรกรจะปลูกอ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง และเป็นพันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริม ส่วนมากปลูกตามการจัด Zoning การปลูกพืช

ถั่วลิสง นิยมปลูกเสริมรายได้ในฤดูแล้ง ซึ่งจะปลูกมากในเขตชลประทาน ใช้พันธุ์ไทนาน 9 สำหรับฤดูฝนจะปลูกในเขตพื้นที่ดอน โดยใช้พันธุ์ต่อจากฤดูแล้ง

พันธุ์สัตว์เศรษฐกิจ

หมู ส่วนมากจะใช้พันธุ์ลาร์จไวท์ ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริม

ไก่ จะไม่มีการทำฟาร์มขนาดใหญ่ เกษตรกรจะเลี้ยงไก่ไว้เพื่อบริโภคเท่านั้น และที่เหลือจากการบริโภคจึงจะจำหน่ายให้ภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง

โค - กระบือ จะใช้พันธุ์ลูกผสมและพันธุ์ที่ได้รับจากการผสมเทียมของกรมปศุสัตว์ ได้แก่ พันธุ์อเมริกันบรามันด์, เรดเดน แต่ไม่ค่อยนิยมเลี้ยงกันมาก

ปลา จะใช้พันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริม ได้แก่ ปลานิล ปลาไน ปลาดุกและปลาจิ้ง

พันธุ์พืช ที่ปลูกคงเหลืออยู่ในปัจจุบัน คือ พันธุ์ข้าวพันธุ์พื้นเมือง ได้แก่ พันธุ์เจ้าแดง, ข้าวขาว, อีเขยวนอนทุ่ง, ข้าวมะขาม

พันธุ์สัตว์ ส่วนมากที่ใช้เลี้ยงในปัจจุบัน จะเป็นพันธุ์พื้นเมืองโดยเฉพาะพันธุ์โค - กระบือ จะปล่อยให้มีการผสมพันธุ์ตามธรรมชาติ สำหรับสัตว์ปีก พวกเป็ด ไก่ เกษตรกรในตำบลจะมีการเลี้ยงไว้เกือบทุกรุ่นเรือน จุดประสงค์เพื่อไว้สำหรับเป็นอาหาร และเหลือจากการบริโภคจะมีการนำไปจำหน่ายเป็นรายได้เสริมโดยมากจะใช้พันธุ์พื้นเมือง ซึ่งนำมาจากญาติพี่น้องหรือซื้อหามาจากแหล่งในหมู่บ้าน การเลี้ยงจะปล่อยตามธรรมชาติ

การเลี้ยงปลา จะมีการเลี้ยงแบบพื้นเมืองอยู่บ้าง โดยเฉพาะการเลี้ยงปลาช่อนและปลาอื่น ๆ ตามธรรมชาติแต่มีอยู่ไม่มาก

แมลงพื้นเมือง ที่เกษตรกรในตำบลเชียงเพ็งเลี้ยงมากในขณะนี้ คือ การเลี้ยงจิ้งหรีด ซึ่งเป็น ภูมิปัญญาของท้องถิ่น ส่วนมากเกษตรกรเลี้ยงไว้บริโภคในครัวเรือน ที่เหลือก็จำหน่ายเสริมรายได้

ระบบการผลิตพืชของตำบลเชียงเพ็ง มีอยู่ 2 แบบด้วยกัน คือ

1. ระบบการผลิตโดยอาศัยธรรมชาติ ระบบการผลิตนี้ต้องอาศัยสภาพดินฟ้าอากาศของแต่ละ ปี แต่ละพื้นที่เป็นตัวกำหนด เช่น การปลูกอ้อย การปลูกข้าว ต้องรอรระยะเวลาและอาศัยสภาพ น้ำฝนก่อนจะตัดสินใจในการผลิต

2. ระบบการผลิตโดยอาศัยน้ำชลประทาน หมายถึง ระบบการผลิตที่มีการอาศัยน้ำจากระบบ ชลประทาน มาเกี่ยวหนุนในการผลิต ทำให้มีการผลิตพืชอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี เช่น การปลูกข้าวใน ฤดูนาปี การปลูกพืชไร่หรือพืชผักในฤดูแล้ง บางครั้งอาจมีการปลูกข้าวนาปรัง อีกครั้งหลังจากการทำ นาปี ก็ยังสามารถดำเนินการได้

ตารางที่ 4-3 ปฏิทินกิจกรรมในการดูแลปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ต.เชียงเพ็ง อ.กุดจับ จ.อุดรธานี

กิจกรรมการเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว (1 ปี 2 ครั้ง)				→	←							→
ถั่วลิสง (1 ปี 1 ครั้ง)				→								
เลี้ยงสัตว์												
(โค, กระบือ, เป็ด, ไก่)	←											→
ประมง (เลี้ยงปลา)	←											→

เทคโนโลยีการผลิต

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) รัฐบาลมีนโยบายให้มีศูนย์เรียนรู้การเกษตรในระดับชุมชนที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเกษตร ดูแลเกษตรกร และช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรต่าง ๆ ในพื้นที่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีนโยบายให้กรมส่งเสริมการเกษตร ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ครอบคลุมเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ จึงจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในชุมชนอำเภอละ 1 ศูนย์ มีประเด็นการเรียนรู้ทั้งจากการพัฒนาและการเปลี่ยนกิจกรรมตามหลักของ Zoning เพื่อเป็นแหล่งศึกษาและเรียนรู้ของเกษตรกรที่สนใจในด้านการเกษตรจากสถานที่จริง เรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ทำอาชีพการเกษตรที่ประสบผลสำเร็จ และสามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและผลผลิตที่ได้รับมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การปรับปรุงบำรุงดิน พร้อมทั้งการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อนำไปสู่กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งอำเภอ กุฉินชัย ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 102 บ้านโนนทอง หมู่ที่ 7 ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี โดยมีนายชัชวาลย์ ท้าวมะลิ เป็นเกษตรกรต้นแบบ มีฐานเรียนรู้ 5 ฐาน ได้แก่ 1.ฐานเรียนรู้การจัดการดินปุ๋ย 2.ฐานเรียนรู้การจัดการศัตรูพืช 3.ฐานเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง 4.ฐานเรียนรู้ด้านปศุสัตว์ และ 5.ฐานเรียนรู้ด้านประมง ที่เป็นแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรทั่วไปได้ศึกษาหาความรู้ และนำไปปรับใช้ในอาชีพของตนเองได้ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน

โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่(นาแปลงใหญ่) เน้นให้ความสำคัญในเรื่องการลดต้นทุนการผลิต โดยการรวมแปลงการผลิตของเกษตรกรเป็นแปลงใหญ่จะก่อให้เกิดกิจกรรมลดต้นทุนการผลิตตามที่กำหนด และสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันให้กับสินค้าเกษตร ทั้งนี้การปรับโครงสร้างสินค้าที่สำคัญดังกล่าว จะต้องทำการผลิตในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม โดยมีหลักการ คือการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อาทิ ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาด มีการผลิตร่วมกันเป็นกลุ่มและมีการเชื่อมโยงกับตลาดเพื่อบริหารจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างอุปทานและอุปสงค์ ของสินค้า แก้ปัญหาเรื่องสินค้าล้นตลาดและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ

โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ภายใต้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.) เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีไว้ให้เกษตรกรในตำบลได้ใช้ในการทำพันธุ์ รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมถูกต้องตามหลักวิชาการ

การผลิตถั่วลิสงจะใช้เทคโนโลยีแบบใหม่มีการใช้เครื่องทุ่นแรงในการขุดและมีนักวิชาการจากหน่วยงานของรัฐให้คำแนะนำอยู่ตลอดเวลา

การผลิตสัตว์ จะใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มาปรับใช้ในกิจกรรม เช่น มีการทำคอก ตลอดจนการฉีดวัคซีนป้องกันการระบาดของทุกขั้นตอน

การใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี

จะมีการใช้สูงมากตลอดฤดูกาลเพาะปลูก การกำจัดศัตรูพืช ได้แก่ หอยเชอรี่ แมลงต่าง ๆ เชื้อราและวัชพืชมีแนวโน้มใช้สารเคมีเพิ่มสูงขึ้นทุก ๆ ปี

การใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว เกษตรกรนิยมใช้สูตร 16 – 16 – 8 สำหรับใส่นาดินทรายและสูตร 16 – 20 – 0 สำหรับนาดินเหนียว โดยใช้อัตรา 20 – 25 กิโลกรัม / ไร่ ใส่รองพื้นและมีการใช้ปุ๋ยแต่งหน้าสูตร 46 – 0 – 0 อัตรา 5 – 10 กิโลกรัม / ไร่ แต่ใช้จำนวนน้อยมาก สำหรับปุ๋ยไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผักจะใช้สูตร 15 – 15 – 15 อัตรา 50 กิโลกรัม / ไร่

ปริมาณผลผลิต

ปริมาณผลผลิตของแต่ละพืชจะมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของพืช และการปฏิบัติดูแลรักษาของเกษตรกรตลอดจนสภาพพื้นที่

ตารางที่ 4-4 ปริมาณผลผลิตพืช ต.เชียงเพ็ง อ.กุดจับ จ.อุดรธานี

ชนิดพืช	พืชที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (ก.ก./ไร่)	หมายเหตุ
ข้าว	28,624	600	
อ้อย	2,320	18,000	
มันสำปะหลัง	689	4,500	
ถั่วลิสง(พืชหลังนา)	250	320	
ไม้ยืนต้น	670	-	
ยางพารา	518	-	

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นการประเมินความเหมาะสมของที่ดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละชุดดิน กับประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยพิจารณาจากสมบัติของดินด้านกายภาพและเคมี สถานภาพเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช รวมทั้งความยากง่ายในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกพืช หรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

4.1 ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

หมายถึง ชนิดหรือระบบที่ดินด้านการเกษตร สภาพการผลิต ลักษณะการดำเนินงาน การใช้แรงงาน เทคโนโลยีและการจัดการ จากการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ดำเนินการโดย ส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินที่ 1 รวมทั้งนโยบายพัฒนาการเกษตรของรัฐ สภาพเศรษฐกิจและสังคม และความต้องการของท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานีสามารถกำหนดประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมได้ดังนี้

ตารางที่ 4-1 ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

ประเภท	ชนิดพืช	พันธุ์	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อไร่)
การใช้ประโยชน์ที่ดินหลัก	ข้าวเหนียว	กข.6, กข.10, สันป่าตอง	
	-นาปี		520*
	-นาปรัง		454*
	ข้าวเจ้า	กข.15, ขาวดอกมะลิ 105, สันป่าตอง	
	-นาปี	1, สุพรรณบุรี 1	460*
	-นาปรัง		425*
การใช้ประโยชน์ที่ดินทางเลือก	อ้อย	อู่ทอง, K 92, K 88	14,000**
	มันสำปะหลัง	เกษตรศาสตร์ 50, ระยอง 5, ห้วยบง 60	2,500*
	ยางพารา	RRIM 600, RRIT 251	400*
	หญ้าเลี้ยงสัตว์	หญ้ารูซี่, หญ้ากินนีสีม่วง, ถั่วฮามาต้า,	-
	ยูคาลิปตัส	ถั่วไมยรา	-

ที่มา : *สถิติข้อมูลระดับอำเภอ ปี 2562 สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี

**ข้อมูลผลผลิตการเกษตรตำบลปะโค สำนักงานเกษตรอำเภอกุดจับ

4.2 การกำหนดคุณภาพที่ดิน

คุณภาพที่ดิน(Land Qualities : LQ)ที่นำมาประเมินสำหรับการปลูกพืชในระบบของ FAO Framework ได้กำหนดไว้ 25 ชนิด สำหรับในพื้นที่ตำบลนี้อาจนำคุณภาพที่ดินมาประเมินเพียงไม่กี่ชนิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของข้อมูล ความแตกต่างของภูมิภาค และระดับความรุนแรงของคุณลักษณะดินที่มีผลต่อผลผลิตตลอดจนชนิดของพืช และความต้องการการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use Requirements : LUR) ดังนั้นคุณภาพที่ดิน ที่นำมาใช้มีดังนี้

- **ระบบอุณหภูมิ (Temperature regime : t)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูปลูกเพราะอุณหภูมิมิอิทธิพลต่อการงอกของเมล็ด ต่อการออกดอกของพืชบางชนิด และมีส่วนสัมพันธ์กับขบวนการสังเคราะห์แสง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืช

- **ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (Moisture availability : m)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ระยะเวลาการท่วมขังของน้ำในฤดูฝน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปีหรือความต้องการน้ำในช่วงการเจริญเติบโตของพืช และลักษณะของเนื้อดิน ซึ่งมีผลทางอ้อมในเรื่องความจุในการอุ้มน้ำที่เป็นประโยชน์ต่อพืช

- **ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (Oxygen availability : o)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ สภาพการระบายน้ำของดิน ทั้งนี้เพราะพืชโดยทั่วไป รากพืชต้องการออกซิเจนในขบวนการหายใจ

- **ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (Nutrient availability : s)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ปริมาณธาตุอาหารพืชในดิน

- **สภาวะการหยั่งลึกของราก (Rooting conditions : r)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลึกของดิน ความลึกของระดับน้ำใต้ดิน และชั้นการหยั่งลึกของราก โดยความยากง่ายต่อการหยั่งลึกของรากในดินมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลักษณะเนื้อดิน โครงสร้างของดิน การเกาะตัวของดิน และปริมาณกรวดหรือเศษหินที่พบในหน้าตัดดิน

- **ความเสียหายจากน้ำท่วม (Flood hazard : f)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ จำนวนครั้งที่น้ำท่วมในช่วงรอบปี

- **การมีเกลือมากเกินไป (Excess of salts : x)** คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ปริมาณเกลืออิสระที่สะสมมากเกินไปจนเป็นอันตรายต่อการเจริญเติบโตของพืช

- **สารพิษ (Soil toxicities : z)** ระดับความลึกของชั้น jarosite ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อปฏิกิริยาของดิน จะทำให้ดินเป็นกรดจัดมาก ปริมาณซัลเฟตของเหล็กและอลูมิเนียมในดินจะสูงมากจนเป็นพิษต่อพืช

พิจารณาความเป็นกรดเป็นด่างของดินซึ่งจะมีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช เนื่องจากปฏิกิริยาดินจะทำให้สภาพต่าง ๆ ทางด้านเคมีและทางด้านชีวภาพของดินถูกเปลี่ยนไปในสภาพที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมต่อพืชที่ปลูกหรือมีผลต่อกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดิน โดยกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดินสามารถเป็นตัวควบคุมระดับของธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชได้ ด้วยสาเหตุนี้จึงต้องมีการปรับปรุงสภาพความเป็นกรดเป็นด่างของดินโดยขึ้นอยู่กับชนิดพืชที่ปลูกด้วย เพื่อให้ความเป็นกรดเป็นด่างของดินอยู่ในสภาพที่เหมาะสม

- ศักยภาพการใช้เครื่องจักร (Potential for mechanization : w) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลาดชันของพื้นที่ ปริมาณหินโผล่ ปริมาณก้อนหิน และการมีเนื้อดินเหนียวจัด ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 นี้อาจเป็นอุปสรรคต่อการไถพรวนโดยเครื่องจักร

- ความเสียหายจากการกัดกร่อน (Erosion hazard : e) คุณลักษณะที่ดินที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ความลาดชันของพื้นที่

4.3 การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดิน

หลักการของ FAO Framework ได้จำแนกอันดับความเหมาะสมของที่ดินเป็น 2 อันดับ (Order) คือ

- (1) อันดับที่เหมาะสม (Order S : Suitability)
- (2) อันดับที่ไม่เหมาะสม (Order N : Not suitability)

และจาก 2 อันดับที่ได้ แบ่งย่อยออกเป็น 4 ชั้น (Class) ดังนี้

- S1 : ชั้นที่มีความเหมาะสมสูง (Highly suitable)
- S2 : ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (Moderately suitable)
- S3 : ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (Marginally suitable)
- N : ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (Not suitable)

การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่ตำบลเป็นการประเมินความสามารถของดินหรือประเมินศักยภาพของดินต่อการปลูกพืชหรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ได้กล่าวไว้แล้ว โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพที่ดินจากชุดดินที่ได้ทำการสำรวจไว้ในชั้นละเอียด (ส่วนสำรวจจำแนกดินที่ 1, 2550) กับความต้องการปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของพืชหรือประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละชนิด เพื่อจำแนกชั้นความเหมาะสมของชุดดินต่างๆ ต่อประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ทั้งนี้ได้ทำการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินดังกล่าวออกเป็น 4 ชั้น โดยใช้ปัจจัยหรือข้อขีดชั้นต่าง ๆ พิจารณา ผลของการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่ตำบลได้ดังตารางที่ 4-2 และจากการจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดินดังกล่าว สามารถสรุปชุดดินและเนื้อที่ของแต่ละประเภทการ

ใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีชั้นความเหมาะสมสูง ความเหมาะสมปานกลาง และความเหมาะสมเล็กน้อย ดังตารางที่ 4-3 และ 4-4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-2 ชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพด	อ้อย	มันสำปะหลัง	ยางพารา	ถั่วเหลือง	พริก	หัวหอม	กระเทียม	พืงหญ้าเลี้ยงสัตว์	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
Bli(18hi)	S2ms	N	S3o	N	N	N	N	N	N	S2mo	1,324	3.04
Nbn(18)	S2ms	N	S3o	N	N	N	N	N	N	S2mo	546	1.26
Nbn(18sa)	S3x	N	S2mos	N	N	N	N	N	N	S2mox	19,117	43.93
Pp(25hiB)	S2msnrk	S3or	S3r	N	S3or	S3o	S3or	S3ok	S3ork	S2mosnk	8,024	18.44
Ds(35B)	N	S2sn	S2msn	S2snk	S2msn	S2sn	S2msn	S2snk	S2snk	S2msn	304	0.70
Pp(49B)	N	S2ork	S2mosrk	S3rk	S3r	S2osrk	S2mosrk	S3k	S3k	S2mk	12,102	27.81
U(ชุมชน)	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	1,765	4.06
W(แหล่งน้ำ)	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	332	0.76
รวม											43,514	100.00

คำอธิบาย

- S1 = ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินสูง
- S2 = ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินปานกลาง
- S3 = ชั้นที่มีความเหมาะสมของที่ดินเล็กน้อย
- N = ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสมของที่ดิน
- m = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- s = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืช
- n = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- r = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากเป็นอุปสรรคต่อการหยั่งลึกของราก
- x = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากมีเกลือมากเกินไป
- k = ข้อจำกัดของที่ดินเนื่องจากสภาวะเขตกรรม

ตารางที่ 4-3 ชั้นความเหมาะสมปานกลางของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน
ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ชุดดิน
ข้าว	Bli(18hi), Nbn(18), Pp(25hiB)
ข้าวโพด	Ds(35B), Pp(49B)
อ้อย	Nbn(18sa), Ds(35B), Pp(49B)
มันสำปะหลัง	Ds(35B)
ยางพารา	Ds(35B)
ถั่วเหลือง	Ds(35B), Pp(49B)
พริก	Ds(35B), Pp(49B)
หัวหอม	Ds(35B)
กระเทียม	Ds(35B)
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	Bli(18hi), Nbn(18), Nbn(18sa), Pp(25hiB), Ds(35B), Pp(49B)

ตารางที่ 4-4 ชั้นความเหมาะสมเล็กน้อยของที่ดินแต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน
ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ชุดดิน
ข้าว	Nbn(18sa)
ข้าวโพด	Pp(25hiB)
อ้อย	Bli(18hi), Nbn(18), Pp(25hiB)
มันสำปะหลัง	Pp(49B)
ยางพารา	Pp(25hiB), Pp(49B)
ถั่วเหลือง	Pp(25hiB)
พริก	Pp(25hiB)
หัวหอม	Pp(25hiB), Pp(49B)
กระเทียม	Pp(25hiB), Pp(49B)
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	-

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล

ในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลฉบับนี้ได้ใช้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”¹ เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 6-7) ได้หมายเหตุว่า “ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปใช้และเผยแพร่ได้ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
1	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ²	มาตรา 72 (1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2	ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ³	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3	คำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25 กรกฎาคม 2562	<u>นโยบายหลัก</u> 5. การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย 5.3 พัฒนาภาคเกษตร 5.3.2 ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดภาระทางการเงินการคลังของภาครัฐ 5.3.4 ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร 5.3.5 ดูแลเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกิน แหล่งเงินทุน โครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยการผลิตต่าง ๆ 10. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน 10.2 ปรับปรุงระบบที่ดินทำกินและลดความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน 10.3 ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ แหล่งน้ำชุมชน และทะเล <u>นโยบายเร่งด่วน</u> 4. การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม

² ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอน 40 ก หน้า 18 ลงวันที่ 6 เมษายน 2560

³ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 82 ก หน้า 8 วันที่ 13 ตุลาคม 2561

4	แผนการปฏิรูปประเทศด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ⁴	ประเด็นย่อยที่ 2.1 จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้ สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศประเด็นย่อยที่ 2.2 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
---	---	---

⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 24 ก หน้า 98. 102-103 ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 (เล่มที่ 4)

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
5	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
6	นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
7	แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2560-2565	ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการผลิตและการตลาด เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ เกษตรมูลค่าสูง เกษตรอุตสาหกรรมและส่งเสริมเกษตรอัจฉริยะ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานราก
8	ยุทธศาสตร์จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2563	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมการพัฒนาเกษตรอุตสาหกรรม ยกระดับมาตรฐาน เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์
9	ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2563	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ขยายผลองค์ความรู้การทำเกษตร ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์

6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การวางแผนการใช้ที่ดินเป็นกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ตัดสินใจในการกำหนดรูปแบบหรือกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า โดยมีพื้นฐานจากศักยภาพการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรดินตามธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการใช้ที่ดิน อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนการใช้ที่ดินมิได้สิ้นสุดลงในขั้นตอนการตัดสินใจ ว่าที่ดินจะทำอะไรดีที่สุด แต่จะต้องรวมถึงการจัดทำมาตรการทุกด้านในการใช้ที่ดินเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการใช้ที่ดินนั้น จำเป็นต้องระบุถึงมาตรการ กิจกรรม โครงการ แผนงาน และนโยบายที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้บรรลุถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล เป็นการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบ เป็นการตัดสินใจในการใช้พื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยมีความมุ่งหมายให้การใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นนั้นตอบสนองความต้องการของชุมชนมากที่สุด

6.4 เขตการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ได้กำหนดออกเป็น 5 เขต ได้แก่ เขตพื้นที่ป่าไม้ เขตพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่อื่น ๆ รายละเอียดดังตารางที่ 6-2 และรูปที่ 6-1

ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตพื้นที่ป่าไม้	2,698	6.21
2. เขตพื้นที่เกษตรกรรม	34,106	78.44
2.1 เขตนาข้าว	21,330	49.06
1) เขตทำนาพื้นที่ลุ่ม	15,097	34.72
2) เขตทำนาพื้นที่ดอน	6,233	14.34
2.2 เขตปลูกพืชไร่	10,777	24.79
1) เขตปลูกอ้อยโรงงาน	9,794	22.53
2) เขตปลูกมันสำปะหลัง	983	2.26
2.3 เขตปลูกไม้ผล	33	0.08
1) เขตปลูกกล้วย	13	0.03
2) เขตปลูกมะม่วง	6	0.01
3) เขตปลูกไม้ผลผสม	14	0.03
2.4 เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น	246	0.57
1) เขตปลูกไม้	2	0.00
2) เขตปลูกยูคาลิปตัส	218	0.50
3) เขตไม้เศรษฐกิจทางเลือก	26	0.06
2.5 เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	96	0.22
2.6 เขตเกษตรผสมผสาน	5.22	1.20
2.7 เขตปลูกยางพารา	904	2.08
2.8 เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ		
1) เขตฟาร์มเลี้ยงปลา	181	0.42
2.9 เขตเลี้ยงสัตว์	17	0.04
3. พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,326	5.35

แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

4. พื้นที่แหล่งน้ำ	1,886	4.34
5. พื้นที่อื่น ๆ	2,464	5.67
รวม	43,480	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

6.4.1 เขตป่าไม้

มีเนื้อที่ 2,698 ไร่ หรือร้อยละ 6.21 ของเนื้อที่ตำบล

6.4.2 เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ 34,106 ไร่ หรือร้อยละ 78.44 ของเนื้อที่ตำบล แบ่งออกเป็น 6 เขต ดังนี้

1) เขตนาข้าว

1.1) เขตทำนาพื้นที่ลุ่ม มีเนื้อที่ 15,097 ไร่ หรือร้อยละ 34.72 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดินและเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ขุดลอกแหล่งน้ำให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น
- พัฒนาระบบส่งน้ำ และการระบายน้ำออกจากพื้นที่นา ช่วงที่ฝนตกชุก
- การปลูกพืชหลังนาเพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น ถั่วเหลือง ปอเทือง และปลูก

พืชผักปลอดภัย

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และธาตุอาหารในดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต และใช้ปุ๋ยอินทรีย์

ปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

1 กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่อง การขุดลอกแหล่งน้ำ คลองส่งน้ำและระบายน้ำ

2 กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกัน และกำจัด

โรคแมลงของข้าว

3 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร รวมทั้งการทำถนนเข้าสู่แปลงนาข้าว

1.2) เขตทำนาพื้นที่ดอน มีเนื้อที่ 6,233 ไร่ หรือร้อยละ 14.34 ของเนื้อที่ตำบล
ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- หน้าดินค่อนข้างแน่นทึบ ทำให้ไถพรวนยาก และทำให้ข้าวแตกกอยาก
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ควรมีการปรับสภาพพื้นที่ในแปลงนา เพื่อควบคุมระดับการแช่ขังของน้ำในช่วงการเพาะปลูกพืชให้เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช โดยการ
ใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกและปุ๋ยพืชสด

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมพัฒนาที่ดินในการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์

ปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
- สนับสนุนการปรับปรุงแปลงนา
- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

- 1 กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการ ขุดลอกแหล่งน้ำและคลองส่งน้ำ
- 2 กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยี ในการป้องกันและกำจัด

โรคแมลงของข้าว

- 3 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อ

การเกษตร

2) เขตปลูกพืชไร่

2.1) เขตปลูกอ้อยโรงงาน มีเนื้อที่ 9,794 ไร่ หรือร้อยละ 22.53 ของเนื้อที่ตำบล
ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ส่วนใหญ่ดินค่อนข้างเป็นกรด
- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน

- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ปรับระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์

และปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- สนับสนุนการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

1 กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนพันธุ์อ้อยโรงงานที่ให้ผลผลิตสูง รวมทั้งเทคโนโลยีในการผลิต

2 กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ และคลองส่งน้ำ

2.2) เขตปลูกมันสำปะหลัง มีเนื้อที่ 983 ไร่ หรือร้อยละ 2.26 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- มีการชะล้างพังทลายของดินสูงในพื้นที่ลาดชัน
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

การจัดการที่ดินในอนาคต

ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน

- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

1 กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมการใช้เทคโนโลยีในการปลูก
มันสำปะหลังให้ได้ผลผลิตสูง

2 กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำ

3) เขตไม้ผล

3.1) เขตปลูกกล้วย มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- น้ำท่วมขังในฤดูฝน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีใน
อัตราส่วนที่เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา
- พัฒนาระบบการระบายน้ำออกจากพื้นที่ในช่วงฤดูฝน
- สามารถปรับเปลี่ยนเป็นการทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อลดความเสี่ยงของ

เกษตรกรรายย่อย

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- สนับสนุนการจัดรูปแปลงนา และบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เพื่อทำ

การเกษตรผสมผสาน

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

1 กรมชลประทาน สนับสนุนขุดคลองระบายน้ำ เพื่อระบบน้ำออกจากพื้นที่
ในช่วงฝนตกชุก

2 กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนและอบรมเกษตรกรในการทำการเกษตรผสมผสาน

- 3.2) เขตปลูกมะม่วง มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล
3.3) เขตปลูกไม้ผลผสม มีเนื้อที่ 14 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่เหมาะสม
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- จัดสร้างแหล่งน้ำในไร่นาเพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะแล้ง

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่เหมาะสม

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยวิธีพืชและวิธีกล

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ๆ

- 1 กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกไม้ผลให้ได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพ
- 2 กรมชลประทาน สนับสนุนการทำอ่างเก็บน้ำ และฝาย เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะแล้ง
- 3 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนการขุดเจาะบ่อบาดาล

4) เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น

- 4.1) เขตปลูกไม้ มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือร้อยละ 0.001 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด

- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

4.2) เขตปลูกยูคาลิปตัส มีเนื้อที่ 216 ไร่ หรือร้อยละ 0.50 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน
- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

5) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 17 ไร่หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล

การจัดการที่ดินในอนาคต

- จัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้สัตว์มีน้ำกินและปลูกไม้ยืนต้นไว้เป็นร่มเงา จัดทำโครงการส่งเสริมด้านปศุสัตว์โดยกรมปศุสัตว์ให้ข้อเสนอแนะวิธีการเลี้ยงสัตว์ การปลูกและขยายพันธุ์หญ้าพันธุ์ดี การให้อาหารเสริม การผสมพันธุ์และการควบคุมโรค เป็นต้น

- ควบคุมมลภาวะด้านกลิ่น เสียง และน้ำเสียไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียงควบคุมและป้องกันโรคระบาดอย่างใกล้ชิดและเข้มงวด ปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัด

- ควบคุมมลพิษทางน้ำโดยมีนโยบายให้ผู้ก่อมลพิษต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการแก้ไขปัญหาและเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความสกปรกปนเปื้อนน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

6) เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 181 หรือร้อยละ 0.42 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพพื้นที่เป็นสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง เป็นต้น

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ต้องปฏิบัติตามนโยบายด้านการใช้พื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเข้มงวด เนื่องจากกิจกรรมนี้อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง

- ควรกำหนดเขตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ชัดเจนเพื่อควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ

6.4.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

มีเนื้อที่ 2,326 ไร่ หรือร้อยละ 5.35 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยเขตชุมชน สถานที่ราชการ

พื้นที่ชุมชนที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินนี้ เป็นชุมชนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน หากมีการขยายตัวในอนาคต ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562

หมู่ที่	วัด (แห่ง)	โรงเรียน (แห่ง)	ศาลากลางบ้าน (แห่ง)	สถานีอนามัย (แห่ง)	หมายเหตุ
1	1	1	1	1	- ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลอยู่ร่วมกับ เทศบาลตำบลยางชุม ตั้งอยู่หมู่ที่ 13 - เทศบาลตำบลเชียงเพ็ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 1
2	1	รวมหมู่ที่ 1	1	-	
3	2	2	1	-	
4	1	รวมหมู่ที่ 1	1	-	
5	2	1	1	-	
6	1	รวมหมู่ที่ 5	1	-	
7	2	รวมหมู่ที่ 1	1	-	
8	2	1	1	-	
9	1	รวมหมู่ที่ 8	1	-	
10	1	รวมหมู่ที่ 1	1	-	

แผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี

11	1	ร่วมหมู่ที่ 8	1	-	
12	1	ร่วมหมู่ที่ 1	1	-	
13	1	ร่วมหมู่ที่ 3	1	-	
14	1	ร่วมหมู่ที่ 1	1	-	
รวม	19	4	14	1	

หมู่ที่	ประปา (ครัวเรือน)	ไฟฟ้า (ครัวเรือน)	โทรศัพท์ (ครัวเรือน)	โรงเรียน (โรง)	รถไถนา เดินตาม (คัน)	รถไถใหญ่ (คัน)	หมายเหตุ
1	173	173	150	3	85	3	
2	319	319	295	4	102	25	
3	346	346	310	3	150	30	
4	273	273	250	3	90	8	
5	191	191	185	2	38	3	
6	130	130	90	2	20	2	
7	180	180	135	3	56	5	
8	257	257	221	3	59	7	
9	213	213	198	3	50	8	
10	165	165	135	2	45	1	
11	120	120	112	1	15	-	
12	115	115	96	2	56	3	
13	134	134	105	2	70	5	
14	78	78	50	2	20	-	
รวม	2,694	2,694	2,332	35	856	100	

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นที่ขอรับการสนับสนุนได้แก่
องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่อง เครื่องสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบประปา
เพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน

6.4.4 พื้นที่แหล่งน้ำ

มีเนื้อที่ 1,886 ไร่ หรือร้อยละ 4.34 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ต่าง ๆ อ่างเก็บน้ำและบ่อน้ำ แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และใช้ในด้านเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

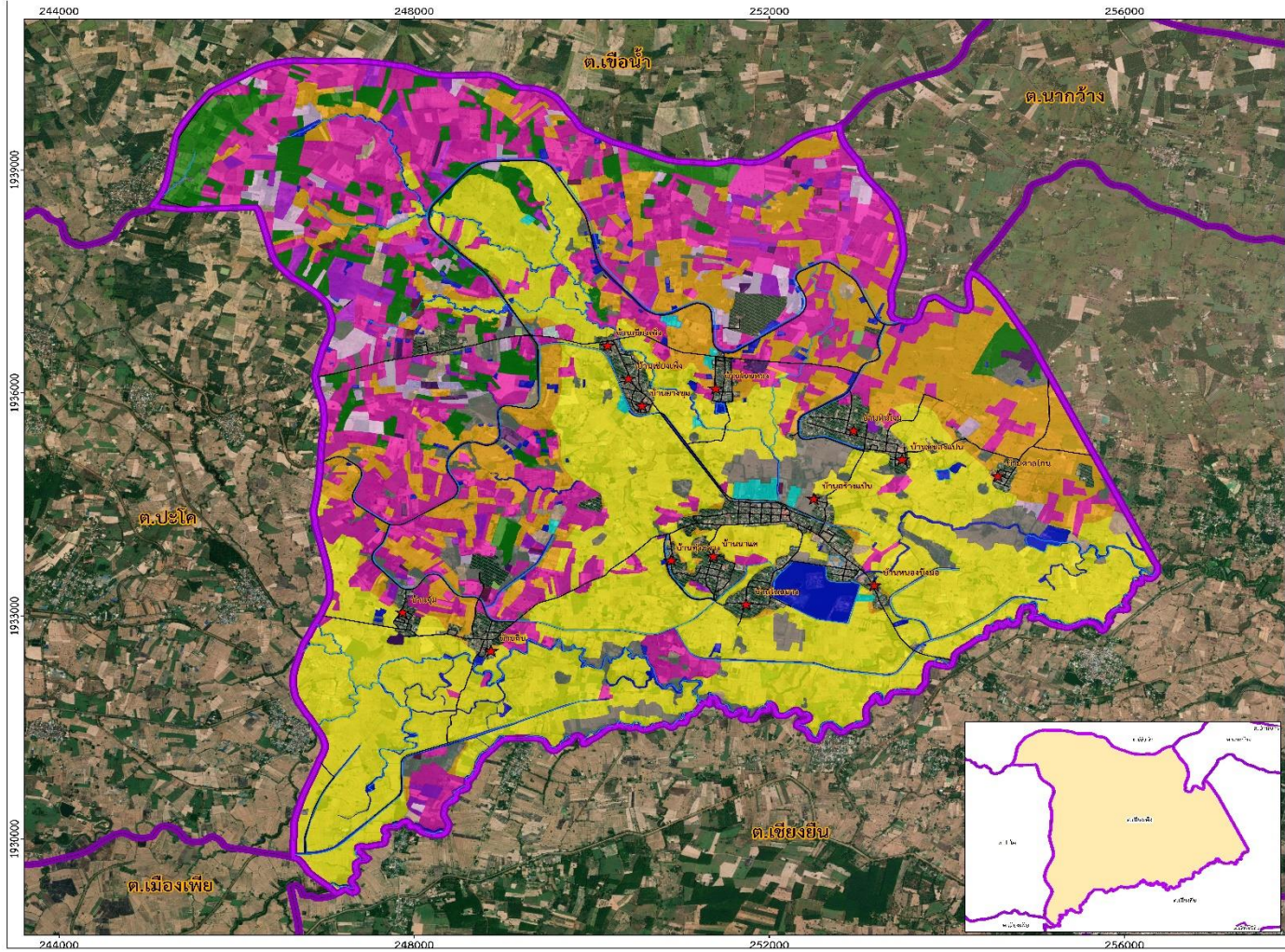
รูปแบบการพัฒนาและแนวทางการจัดการ ควรดูแลรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นไม่ให้เสื่อมโทรมทั้งด้านคุณภาพของน้ำและการกักเก็บน้ำ ไม่ปล่อยให้ลำน้ำตื้นเขินและถูกบุกรุก หมั่นขุดลอกคูคลอง ไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำ เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูกในช่วงขาดน้ำ

6.4.5 พื้นที่อื่น ๆ

มีเนื้อที่ 2,464 ไร่ หรือร้อยละ 5.67 ของเนื้อที่ตำบล

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

แผนที่เขตการใช้ที่ดิน
ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ
จังหวัดอุดรธานี

คำอธิบายสัญลักษณ์

สัญลักษณ์	คำอธิบาย	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้		2,898	6.21
2. เขตเกษตรกรรม		34,106	76.44
2.1 เขตเกษตรผสมผสาน		522	1.20
เขตปลูกพืชผสมผสาน		522	1.20
2.2 เขตทำนา		21,330	49.06
เขตส่ว น.เกษตร		6,233	14.31
เขตส่ว น.พืช		15,097	34.12
2.3 เขตปลูกปาล์มป่าน้ำ		96	0.22
เขตปลูกปาล์มป่าน้ำ		96	0.22
2.4 เขตปลูกพืชไร่		10,777	24.79
เขตปลูกพืชไร่		983	2.26
เขตปลูกพืชไร่		9,794	22.53
2.5 เขตปลูกไม้ผล		33	0.08
เขตปลูกไม้ผล		13	0.03
เขตปลูกไม้ผล		6	0.01
เขตปลูกไม้ผล		14	0.03
2.6 เขตปลูกไม้เศรษฐกิจอื่น		246	0.57
เขตปลูกไม้		2	0.00
เขตปลูกไม้		218	0.50
เขตไม้เศรษฐกิจอื่น		26	0.06
2.7 เขตเกษตรอื่น		904	2.08
เขตปลูกพืช		404	2.10
2.8 เขตเลี้ยงปลา		181	0.42
เขตเลี้ยงปลา		181	0.42
2.9 เขตเลี้ยงสัตว์		17	0.04
เขตเลี้ยงสัตว์		17	0.04
3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง		2,326	5.35
4. เขตแหล่งน้ำ		1,886	4.34
5. เขตพื้นที่อื่น ๆ		2,464	5.67
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		43,480	100.00

สัญลักษณ์แผนที่

- ★ หน่วยงาน
- แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง
- ถนน
- ขอบเขตตำบล

จัดทำโดย: หน่วยงานที่รับผิดชอบ
 หน่วยงานที่รับผิดชอบ: หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

ชนิดพืช	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม												
1. ข้าว-ข้าว-ปอเทือง												
2. ข้าว-ข้าวโพด-ปอเทือง												
3. ข้าว-พืชผัก-ปอเทือง												
4. กล้าย												
5. เกษตรผสมผสาน												
บริเวณพื้นที่ดอน												
1. ข้าว-ปอเทือง												
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์-ปอเทือง												
3. มันสำปะหลัง												
4. ไม้ยืนต้น												
5. ไม้ผล												

รูปที่ 6-2 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2564

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลเชียงเพ็ง ไปเสนอต่อสภาเทศบาลตำบลเชียงเพ็ง เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินอุดรธานี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.2 ตัวชี้วัด

กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการในตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี จำนวน 4 โครงการ ดังนี้

- 1) การบริหารจัดการน้ำ
- 2) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 3) พื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- 4) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2564

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- 1.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
 - 1.1.1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
 - 1.1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
 - 1.1.3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
 - 1.1.4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

- 1.1.5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- 1.1.6) การรณรงค์โกลบตอซัง
- 1.1.7) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
- 1.1.8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- 1.2) การบริหารจัดการน้ำ
 - 1.2.1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 1.2.2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
 - 1.2.3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ
- 1.3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
 - 1.3.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 1.3.2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
 - 2.1.1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
 - 2.1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
 - 2.1.3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
 - 2.1.4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
 - 2.1.5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
 - 2.1.6) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
 - 2.1.7) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- 2.2) การบริหารจัดการน้ำ
 - 2.2.1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 2.2.2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
 - 2.2.3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ
- 2.3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
 - 2.3.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 2.3.2) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

3) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- 3.1) การบริหารจัดการน้ำ

7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น

7.4.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรธานี/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรธานี)

1.2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

1.3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว)

1.4) ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

2.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรธานี/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรธานี)

2.2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

2.3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

2.4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (สำนักงานทรัพยากรน้ำบาดาล ภาคที่ 10 จังหวัดอุดรธานี)

3) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอุดรธานี)

7.4.2 พื้นที่แหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัดอุดรธานี)

(ตารางที่ 7-2)

7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เทศบาลตำบลเชียงเพ็ง เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2564 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ การพัฒนาระบบส่งน้ำ รวม 5 รายการ ดังนี้

7.5.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

- 1) โครงการขุดลอกลำห้วยหลวง
- 2) โครงการขุดลอกลำห้วยหนามแท่ง
- 3) โครงการขุดลอกลำห้วยแจ้ง
- 4) โครงการขุดลอกลำห้วยเลิงแก
- 5) โครงการขุดลอกหนองบึงมอ

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2564

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ
1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 21,330 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์ 2. การบริหารจัดการน้ำ 2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน จำนวน บ่อ 2.2 โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรตามแผนที่การเกษตรเชิงรุก (Zoning by Agri-map) 3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ
1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 10,777 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.4 การจัดหาปุ๋ยไนโตรเจน 2. การบริหารจัดการน้ำ 2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน จำนวน บ่อ 2.2 โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรตามแผนที่การเกษตรเชิงรุก (Zoning by Agri-map) 3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
1.3 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 33 ไร่	
1.4 เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น เนื้อที่ 246 ไร่	
1.5 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 17 ไร่	1. การบริหารจัดการน้ำ 1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
1.6 เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื้อที่ 181 ไร่	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 21,330 ไร่	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรธานี/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรธานี) 2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว) 4. ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 10,777 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 33 ไร่ 1.4 เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น เนื้อที่ 246 ไร่	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสม และต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรธานี/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรธานี) 2. การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร) 4. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (สำนักงานทรัพยากรที่ 10 จังหวัดอุดรธานี)
1.5 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 17 ไร่ 1.6 เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื้อที่ 17 ไร่	1. ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอุดรธานี)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 1,886 ไร่	1. สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัดอุดรธานี)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2565-2569)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2565	2566	2567	2568	2569		
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน								
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	1.1 การส่งเสริมการผลิตและ การใช้สารอินทรีย์	ราย	50	50	50	50	50	250	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ด พันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	10	10	10	10	10	50	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	พด.
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	1.4 การพัฒนากลุ่ม เกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลด การใช้สารเคมีทาง การเกษตร	กลุ่ม	5	5	5	5	5	25	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	1.5 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์	ตัน	100	100	100	100	100	500	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	พด.
เขตนาข้าว	1.7 การรณรงค์ไกลบตอซัง	ไร่	20	20	20	20	20	100	พด.

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2565	2566	2567	2568	2569		
	2. การบริหารจัดการน้ำ								
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำ ในไร่นานอกเขต ชลประทาน	บ่อ	23	20	20	20	20	103	พด.
	3. การฟื้นฟูและป้องกัน การชะล้างพังทลายของ ดิน								
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม,พื้นที่ แหล่งน้ำ	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อ การอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	พด.
	4. การจัดทำระบบอนุรักษ์ ดินและน้ำ								
เขตนาข้าว	4.1 โครงการบริหารจัดการ พื้นที่เกษตรตามแผนที่ การเกษตรเชิงรุก (Zoning by Agri-map)	ไร่	180	200	200	200	200	980	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	4.2 การจัดทำระบบ อนุรักษ์ดินและน้ำพร้อม ปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	ไร่	100	100	100	100	100	500	พด.